TÜİB
Türkiyə-Azərbaycan İş Adamları və Sənayeçiləri İctimai Birliyi

İŞ DÜNYAMIZ

XÜSUSİ BURAXILIŞ / 2025

XÜSUSİ BURAXILIŞ

II AZƏRBAYCAN-TÜRKİYƏ İNVESTİSİYA FORUMU

AZƏRBAYCAN-TÜRKİYƏ İŞ DÜNYASINDA YENİ ÜFÜQLƏR

PASHA Holding
Ziraat Bank Azərbaycan
Demirören Holding
AZERSUN
MAKRO Holding
AZTRANSRAIL OUR EXPERIENCE, YOUR ADVANTAGE...
AVIS
IKRA Logistika LLC
Coca-Cola İçecek
BETA TEA
AYTIM BEHIND THE PERFECTION
TİKA
nada llc. MEP & Facade System Engineering & Contracting

TRANSMİLLİ QİDA ŞİRKƏTİ

- KƏND TƏSƏRRÜFATI
- QİDA İSTEHSALI
- QABLAŞDIRMA VƏ KAĞIZ SƏNAYESİ
- SATIŞ VƏ TİCARƏT

AZERSUN

AZ1029 Azərbaycan, Bakı, Heydər Əliyev pr, 94 Ofis +99 412 496 60 01/66 14 | +99 412 447 19 80 | Faks +99 412 496 19 06 | info@azersun.com | www.azersun.com

Hüseyin BÜYÜKFIRAT
TÜİB İdarə heyətinin sədri

AZƏRBAYCAN - TÜRKİYƏ İQTİSADİ TƏRƏFDAŞLIĞINDA YENİ İNKİŞAF MƏRHƏLƏSİ

Azərbaycan və Türkiyə arasında iqtisadi münasibətlər iki ölkə arasında dərin tarixi bağlara, qarşılıqlı inama və strateji tərəfdaşlığa əsaslanır. Bu əməkdaşlıq modeli bu gün regional sabitlik, iqtisadi təhlükəsizlik və yeni inkişaf perspektivləri baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan–Türkiyə iqtisadi inteqrasiyası son illərdə yeni mərhələyə yüksələrək qarşılıqlı sərmayə, ticarət və sənaye əməkdaşlığı üçün geniş imkanlar yaratmışdır.

Bu çərçivədə, Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi və Türkiyə Respublikasının Ticarət Nazirliyinin dəstəyi, Azərbaycan Respublikasının İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyinin (AZPROMO) və Türkiyə–Azərbaycan İş Adamları və Sənayeçiləri İctimai Birliyinin (TÜİB) birgə təşkilatçılığı ilə 16 dekabr tarixində Bakıda keçirilən II Azərbaycan–Türkiyə İnvestisiya Forumu, biznes dairələrini və iş adamlarını yeni əməkdaşlıq perspektivləri və investisiya imkanları ilə daha yaxından tanış etmək məqsədi daşıyır.

Tədbirdə hər iki ölkədən rəsmi şəxslərin, dövlət qurumlarının, iş adamlarının, sahibkar birliklərinin və palataların nümayəndə heyətlərindən ibarət 500-dən çox iştirakçının iştirakı nəzərdə tutulur. Bu geniş tərkib həm forumun əhəmiyyətini, həm də Azərbaycan–Türkiyə iqtisadi münasibətlərinin artıq regional və qlobal miqyasda strateji çəkiyə malik olduğunu göstərir.

Forumun əsas məqsədi Azərbaycan və Türkiyə arasında iqtisadi inteqrasiyanın dərinləşdirilməsi, biznes əməkdaşlığının genişləndirilməsi, yeni investisiya imkanlarının araşdırılması və ortaq layihələrin təşviqidir. Tədbir çərçivəsində açılış mərasimi, imzalanma mərasimləri, investisiya təqdimatları və iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinə həsr edilmiş tematik panel müzakirəl'ri keçiriləcək.

TÜİB olaraq missiyamız hər zaman olduğu kimi, Azərbaycan və Türkiyə iş dünyası arasında körpü rolunu gücləndirmək, biznes dairələrini bir araya gətirmək, əməkdaşlıq imkanlarını genişləndirmək və hər iki ölkə iqtisadiyyatına real töhfə verən təşəbbüsləri dəstəkləməkdir. Bizim üçün ən böyük dəyər iki ölkə iş adamlarının uğurla həyata keçirdiyi layihələr və qarşılıqlı inam əsasında qurulan uzunmüddətli tərəfdaşlıqlardır.

İnanırıq ki, II Azərbaycan-Türkiyə İnvestisiya Forumu iki ölkə arasındakı strateji əməkdaşlığın daha da möhkəmlənməsinə, yeni layihələrin formalaşmasına və regional iqtisadi inteqrasiyanın dərinləşməsinə mühüm töhfə verəcək.

HÜSEYİN BÜYÜKFIRAT
TÜRKİYƏ-AZƏRBAYCAN İŞ ADAMLARI VƏ SƏNAYEÇİLƏRİ BİRLİYİNİN (TÜİB) SƏDRİ

İŞDÜNYAMIZ
Rüblük biznes jurnalı!

Təsisçi:

TÜİB
Türkiyə-Azərbaycan İş Adamları və Sənayeçiləri İctimai Birliyi

Türkiyə və Azərbaycan İş Adamları və Sənayeçiləri İctimai Birliyi

Redaksiya heyəti
Nərgiz İsayeva
Məhsəti Xəlilova

Jurnaldakı materiallardan mənbə göstərilməklə istifadə edilə bilər. Redaksiya ilə müəlliflərin mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan:
Səməd Vurğun küç. 43, World Business Center

Tel:
(+994 12) 497 15 86

www.tuib.az
e-mail: info@tuib.az

anonslar

XÜSUSİ BURAXILIŞ

6 **ÖMER BOLAT:** "Orta Dəhliz Türkiyə və Azərbaycan üçün yalnız bir nəqliyyat xətti deyil, həm də regİonal gələcəyi formalaşdıran strateji bir körpü rolunu oynayır"

13 **Prof. Dr. BİROL AKGÜN:** "Türkiyə və Azərbaycan iki qardaş dövlətdir və bütün sahələrdə münasibətlərimizin təməlində “Bir millət, iki dövlət” prinsipi dayanır"

18 MÜSAHİBƏ
VÜSAL QASIMLI: "İqtisadi inkişaf intellektual potensiala bağlıdır"

24 MÜNASİBƏT
Əmək Və Sosial Təminat Sahələrində Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri: Köklü əməkdaşlığin tarixi inkişafi və müasir dinamikasi

27 İNVESTİSİYA
Azərbaycanda investisiya Mühiti: Üstünlüklər, hüquqi qorunma və yeni imkanlar

33 İQTİSADİ ZONALAR
Qarabağ və Şərqİ Zəngəzur: Azərbaycanın Yenİ İqtİsadİ Zonaları

Xarici ticarətiniz

dünyanın bir çox ölkəsində fəaliyyət göstərən
Ziraat Maliyyə Qrupunun üzvü

Ziraat Bank Azərbaycan ilə daha etibarlı!

"Ziraat Bank Azərbaycan" ASC, A.R. Mərkəzi Bankının 30.12.2014 tarixli 255 saylı lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərməkdədir.
Bakı şəh., Yasamal ray., Həsən bəy Zərdabi pr., 191

*9229 Müştəri Əlaqə Mərkəzi
www.ziraatbank.az

Ziraat Bank Azərbaycan

/ziraatbankaz

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ
İQTİSADİYYAT
NAZİRLİYİ

TUİB
Türkiya-Azərbaycan İş Adamları
və Sənayeçiləri İctimai Birliyi

azpromo
Azərbaycan Respublikasının
İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyi

II. AZERBAYCAN – TÜRKİYE YATIRIM FORUMU

Bakü, 23 Aralık 2025

II AZƏRBAYCAN – TÜRKİYƏ İNVESTİSİYA FORUMU

Bakı, 23 dekabr 2025-ci il

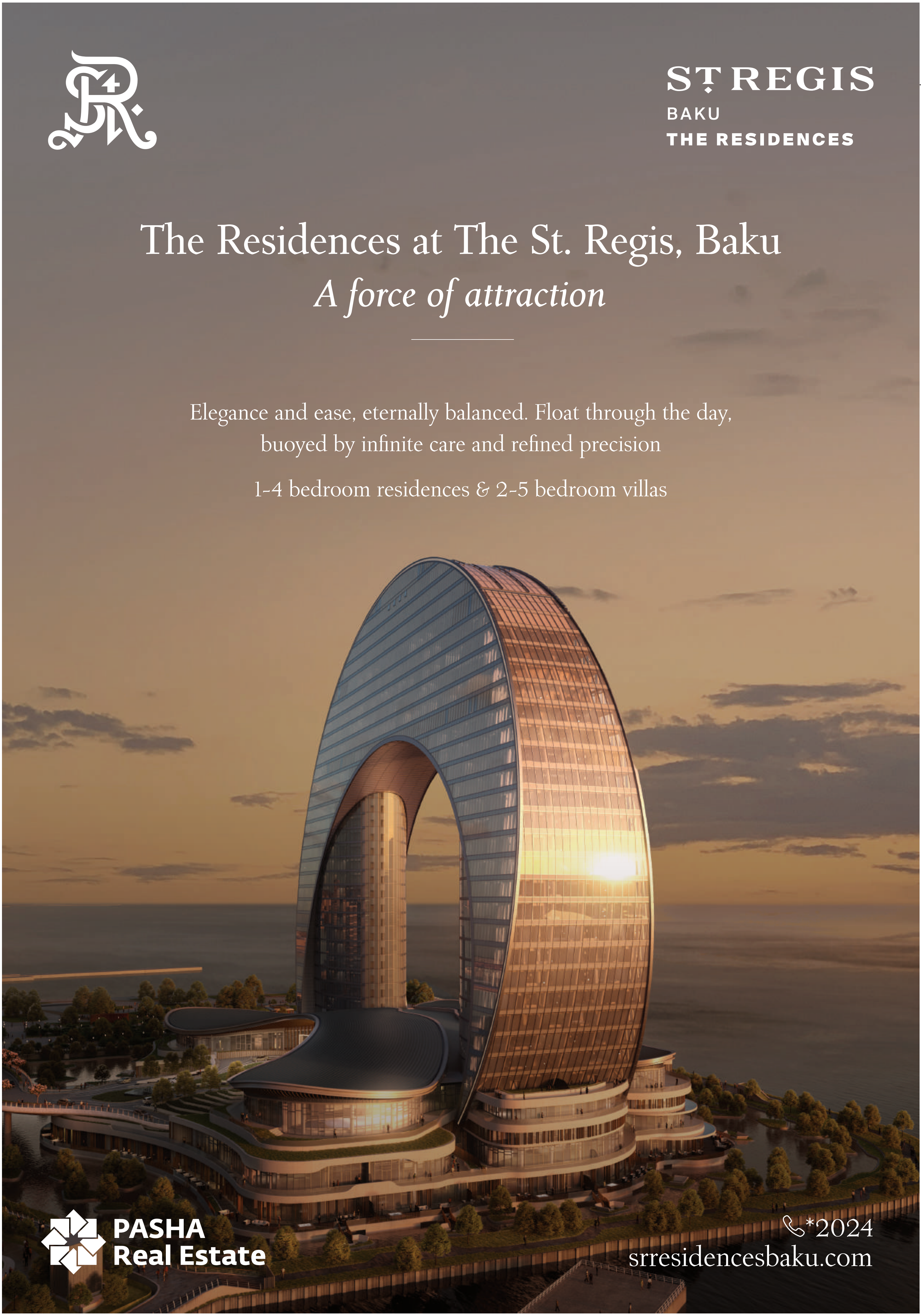
ST REGIS
BAKU
THE RESIDENCES
The Residences at The St. Regis, Baku
A force of attraction
Elegance and ease, eternally balanced. Float through the day,
buoyed by infinite care and refined precision
1-4 bedroom residences & 2-5 bedroom villas
PASHA
Real Estate
*2024
srresidencesbaku.com

ÖMER BOLAT:
"ORTA DƏHLİZ TÜRKİYƏ VƏ AZƏRBAYCAN ÜÇÜN YALNIZ BİR NƏQLİYYAT XƏTTİ DEYİL, HƏM DƏ REGİONAL GƏLƏCƏYİ FORMALAŞDIRAN STRATEJİ BİR KÖRPÜ ROLUNU OYNAYIR"

"BİR MİLLƏT, İKİ DÖVLƏT" ŞÜARI İLƏ HƏR ZAMAN YAN-YANA OLDUĞUMUZ QARDAŞ AZƏRBAYCANLA TARİXİ VƏ MƏDƏNİ ORTAQ DƏYƏRLƏRİMİZİN YANINDA COĞRAFİ YAXINLIQ, İKİ ÖLKƏ ARASINDA İDENTİFİKASİYA NÖMRƏSİ İLƏ GİRİŞ İMKANLARI VƏ BİRBAŞA UÇUŞ İMKANLARI NƏZƏRƏ ALINDIQDA, XARİCDƏ MÜALİCƏ ALMAQ İSTƏYƏN AZƏRBAYCAN VƏTƏNDAŞLARI ÜÇÜN ÖLKƏMİZ HƏMİŞƏ ƏN VACİB İSTİQAMƏT OLMUŞDUR. BU BAXIMDAN, İKİ ÖLKƏ ARASINDA SƏHİYYƏ TURİZMİ SAHƏSİNDƏKİ POTENSİALI REALLAŞDIRMAQ ÜÇÜN QARŞILIQLI FƏALİYYƏTLƏRİN ARTIRILMASI ƏN BÖYÜK MƏQSƏDLƏRİMİZDƏN BİRİDİR.

- II Azərbaycan-Türkiyə İnvestisiya Forumunun iqtisadi əməkdaşlıqdakı strateji əhəmiyyəti nədir?

- II Azərbaycan-Türkiyə İnvestisiya Forumu Azərbaycanla qarşılıqlı investisiyaların artırılması istiqamətində iştirakçıları bir araya gətirməsi və yeni əməkdaşlıqlara zəmin yaratması baxımından mühüm platforma kimi dəyərləndirilir. Birinci Forumun 21 dekabr 2023-cü ildə Bakıda AZPROMO və TÜİB-in birgə təşkilatçılığı ilə keçirilməsi və geniş iştiraklı özəl sektor görüşlərinə ev sahibliyi etməsi bu platformanın səmərəliliyinin göstəricisi olmuşdur. İlk forum çərçivəsində investisiya-maliyyə, kənd təsərrüfatı, səhiyyə-turizm, sənaye-texnologiya, ticarət-logistika və enerji-tikinti kimi altı əsas istiqamət üzrə panellər təşkil edilmiş, xüsusilə yaşıl enerji, ağıllı şəhərlər, logistika dəhlizləri və Qarabağın bərpası kimi gələcəyə yönəlik sahələrdə ortaq vizyon ön plana çıxmışdır. Bu il keçiriləcək ikinci forum isə əvvəlki mərhələdə formalaşdırılmış çərçivəni daha konkret birgə investisiya layihələrinə və uzunmüddətli tərəfdaşlıqlara çevirmək imkanı yaradacaqdır.

- Birinci forumla bağlı fikirləriniz və bu ilki forumdan gözləntiləriniz nələrdir?

- Birinci Forumun "birlikdə istehsal və birlikdə inkişaf" ideyasını düzgün şəkildə əks etdirdiyini düşünürəm. Forum çərçivəsində AZPROMO ilə TÜİB arasında ticarət və investisiyaların artırılmasına dair Fəaliyyət Planı üzrə razılıq əldə olunması, həmçinin iki ölkənin şirkətləri arasında birbaşa anlaşmaların imzalanması iş adamlarımızı daha da yaxınlaşdırmışdır. Bu ilki forumdan gözləntimiz ilk forumda müəyyən edilmiş fəaliyyət planı və razılaşmaların konkret investisiya layihələrinə çevrilməsi, xüsusilə enerji, nəqliyyat və logistika, rəqəmsal iqtisadiyyat və yaşıl keçid sahələrində yeni ortaq layihələrin, birgə istehsal təşəbbüslərinin və üçüncü ölkələrə yönəlik birgə təşəbbüslərin inkişaf etdirilməsidir.

- Azərbaycan Türkiyə İnvestisiya Forumu, TDT ölkələri ilə birgə keçiriləcək forumlara nümunə ola biləcək bir modeldirmi?

- İnvestisiya Forumunun "nəticəyönlü" və "sahələri mərkəzə alan" yanaşması iş dünyası üçün effektiv bir alternativ təqdim edir. Bu çərçivədə Türk Dövlətləri təşkilatı daxilində Türk Ticarət və Sənaye Palataları Birliyi ilə qurulacaq güclü əməkdaşlıq, İnvestisiya Forumunun təsirini və aparıcı rolunu daha da gücləndirə bilər.

- Türkiyə ilə Azərbaycan arasında ticarət dövriyyəsi son illərdə əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Qarşıdakı dövr üçün müəyyənləşdirdiyiniz ticarət hədəfləri nələrdir?

- Azərbaycan ilə xidmət ticarətimizin də son illərdə yüksək artım templəri göstərməsini məmnuniyyətlə müşahidə edirik. 2023-cü ildə Azərbaycanın xidmət ixracımıza töhfəsi əvvəlki illə müqayisədə 26% artaraq 728,2 milyon ABŞ dollarına, 2024-cü ildə isə 30% artaraq 946,5 milyon ABŞ dollarına çatmışdır. Eləcə də 2024-cü ildə əvvəlki ilə nisbətən 33% artım nümayiş etdirərək Azərbaycandan 253,8 milyon ABŞ dolları dəyərində xidmət idxalı həyata keçirmişik. Bununla da qardaş və dost Azərbaycanla 2024-cü ildə — turizm istisna olmaqla — xidmət ticarəti dövriyyəmiz ilk dəfə olaraq 1 milyard ABŞ dollarını keçmiş və 1,2 milyard ABŞ dolları səviyyəsinə çatmışdır.

Bu rəqəmlərə turizmi də daxil etdikdə, xidmət ticarəti dövriyyəmizin daha yüksək olduğunu qeyd edə bilərik. Belə ki, 2024-cü ildə əvvəlki illə müqayisədə təxminən 12% artımla 956 mindən çox Azərbaycan vətəndaşı ölkəmizi ziyarət etmişdir. Turizmdən sonra Azərbaycanla xidmət ixracımızda "daşımacılıq xidmətləri"nin ilk sırada yer aldığını, daha sonra isə konsaltinq və peşəkar xidmətlər, sərgi-fuar fəaliyyəti, reklamçılıq, kommersiya-texniki xidmətləri əhatə edən "digər biznes xidmətləri"nin və "informasiya texnologiyaları" sektorunun önə çıxdığını görürük.

Azərbaycanla kino və serial sahəsində xidmət ixracımızın da artdığını müşahidə edirik. 2023-cü il üzrə bu rəqəm 1,5 milyon ABŞ dolları, 2024-cü il üzrə isə 5,1 milyon ABŞ dolları olaraq qeydə alınmış və bazar payındakı artım xüsusilə

Azərbaycan ilə xidmət ticarətimizin də son illərdə yüksək artım templəri göstərməsini məmnuniyyətlə müşahidə edirik. 2023-cü ildə Azərbaycanın xidmət ixracımıza töhfəsi əvvəlki illə müqayisədə 26% artaraq 728,2 milyon ABŞ dollarına, 2024-cü ildə isə 30% artaraq 946,5 milyon ABŞ dollarına çatmışdır. Eləcə də 2024-cü ildə əvvəlki ilə nisbətən 33% artım nümayiş etdirərək Azərbaycandan 253,8 milyon ABŞ dolları dəyərində xidmət idxalı həyata keçirmişik.

diqqət çəkmişdir. Bu yüksəliş tendensiyasının qarşıdakı dövrdə də davam edəcəyini proqnozlaşdırırıq.

- Hansı sahələrin iki ölkə arasındakı ticarəti daha da artırmaqda lokomotiv rolunu oynayacağını düşünürsünüz?

Xidmət ticarəti sahəsində baxdıqda da Azərbaycan və Türkiyə arasında çox müxtəlif əməkdaşlıq imkanlarının mövcud olduğunu görürük. Azərbaycan həm podratçı, həm də texniki müşavirlik sahələrimiz üçün əsas bazarlardan biri kimi çıxış edir. Türk podratçı şirkətləri indiyə qədər Azərbaycanda ümumilikdə 21,1 milyard ABŞ dolları dəyərində layihə həyata keçirmiş və ölkə firmalarımızın xaricdə ən çox iş gördüyü 8-ci ölkə olmuşdur. Texniki müşavirlik sahəsində isə Azərbaycan 510,4 milyon ABŞ dolları ilə indiyə qədər ən çox layihə həyata keçirilmiş ölkə olmuşdur. Bu məlumatlar əsasında hər iki sahənin ikitərəfli iqtisadi əlaqələrimizin inkişafında lokomotiv rolunu oynamaya davam edəcəyi və qarşıdakı dövrdə ticarətimizin artımına əhəmiyyətli töhfə verəcəyi proqnozlaşdırılır.

“Bir millət, iki dövlət” şüarı ilə hər zaman yan-yana olduğumuz qardaş Azərbaycanla tarixi və mədəni ortaq dəyərlərimizin yanında coğrafi yaxınlıq, iki ölkə arasında identifikasiya nömrəsi ilə giriş imkanları və birbaşa uçuş imkanları nəzərə alındıqda, xaricdə müalicə almaq istəyən Azərbaycan vətəndaşları üçün ölkəmiz həmişə ən vacib istiqamət olmuşdur. Bu baxımdan, iki ölkə arasında səhiyyə turizmi sahəsindəki potensialı reallaşdırmaq üçün qarşılıqlı fəaliyyətlərin artırılması ən böyük məqsədlərimizdən biridir.

Digər tərəfdən, Azərbaycanla kino və serial sahəsində xidmət ixracımız 2023-cü il üçün 1,5 milyon ABŞ dolları, 2024-cü il üçün isə 5,1 milyon ABŞ dolları olmuşdur. Bu kontekstdə qeyd olunan sahənin iki ölkə arasındakı ixrac dövriyyəsinin artırılmasına töhfə verəcəyini düşünürəm.

- Azərbaycanda investisiya etmək istəyən Türk iş adamlarına hansı strateji sahələrə fokuslanmalarını tövsiyə edirsiniz?

- Azərbaycan bazarı Türk iş dünyası üçün həm mövcud tərəfdaşlıqları dərinləşdirəcək, həm də yeni investisiya imkanları açacaq çoxölçülü fürsətlər təqdim edir. Xüsusilə 2024-cü ildə qeyri-neft sektorlarında müşahidə olunan sürətlənmə və iqtisadiyyatın göstərdiyi artım iş adamlarımızın Azərbaycanda investisiya edəcəkləri sahələrin çeşidliliyi baxımından önəmli hesab olunur. Qarşıdakı dövrdə xüsusi olaraq önə çıxan sahələr kimi kimya, maşınqayırma, enerji və qida sənayesi, həmçinin kənd təsərrüfatı, informasiya və kommunikasiya texnologiyaları, nəqliyyat və turizm sahələrini qeyd edə bilərik. Bu sahələr həm firmalarımızın təcrübəyə malik olduğu, həm də Azərbaycanın investisiya prioritetlərinə uyğun sahələrdir.

Xüsusilə kimya və maşınqayırma sənayesinə aid olaraq deməliyəm ki, polimer materialların istehsalı, poliuretan məhsulları kimi məhsulların daxili bazara və ixracata yönəlmiş istehsalı üçün investisiyalar olduqca vacibdir. Digər tərəfdən, Azərbaycanda mövcud olan maşın istehsalı müəssisələrinin müasir texnologiya, texnoloji bilik və bacarıq baxımından gücləndirilməsi istiqamətində Türk iş adamlarının investisiyaları ölkəyə böyük töhfələr verə bilər.

Hamımızın bildiyi kimi, enerji sektoru Azərbaycanda iqtisadi fəaliyyətlərdə əhəmiyyətli yer tutur. Bu kontekstdə, ölkəmiz iş dünyası üçün Azərbaycanda enerji sektorunda istifadə olunan maşın və avadanlıqların istehsalı, həmçinin alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrinin istehsalında istifadə olunan müxtəlif maşın və avadanlıqların istehsalı vacib fürsət olaraq qarşımıza çıxır.

Kənd təsərrüfatı sektorunda infrastruktur ehtiyaclarının ödənilməsi üçün soyutma sistemləri, anbar kimi vahidlə-

Xüsusilə kimya və maşınqayırma sənayesinə aid olaraq deməliyəm ki, polimer materialların istehsalı, poliuretan məhsulları kimi məhsulların daxili bazara və ixracata yönəlmiş istehsalı üçün investisiyalar olduqca vacibdir. Digər tərəfdən, Azərbaycanda mövcud olan maşın istehsalı müəssisələrinin müasir texnologiya, texnoloji bilik və bacarıq baxımından gücləndirilməsi istiqamətində Türk iş adamlarının investisiyaları ölkəyə böyük töhfələr verə bilər.

rin tikintisi; kənd təsərrüfatı maşın və ehtiyat hissələri ilə gübrə kimi daxilolmaların təmin edilməsi və yem istehsalına yönəlmiş müəssisələrin inşası və işlədilməsi sahələrində Türk şirkətlərinin təcrübəsi və texnologiyası Azərbaycanın müasir kənd təsərrüfatı vizyonu ilə güclü uyğunluq göstərir.

Bundan əlavə, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına investisiya etməyi planlaşdıran iş adamlarımız üçün də əhəmiyyətli imkanlar mövcuddur. Tütün, şəkər çuğunduru, meyvə və tərəvəz istehsalı, pambıq, çay kimi məhsulların yanında heyvandarlıq sahəsini də bu çərçivəyə daxil edə bilərik. Arıçılıq, balıqçılıq kimi çoxşaxəli istehsal fəaliyyətlərinə ediləcək investisiyalar həm Azərbaycana qida təminatı sahəsində mühüm töhfə verəcək, həm də Türk iş adamları üçün Asiya qitəsində yeni imkanlar açacaq.

Bununla yanaşı, qida məhsullarının istehsalı və buna bağlı olaraq inkişaf edəcək kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı sənayesi ilə qablaşdırma materiallarının istehsalı sahələrində də Türk iş adamlarının Azərbaycanda çox məhsuldar tərəfdaşlıqlar quracağına və böyük uğurlar əldə edəcəyinə inanıram.

Eyni zamanda, nəqliyyat infrastrukturu sahəsində firmalarımızın həyata keçirəcəyi investisiyalar həm Azərbaycan mənşəli qeyri-neft sektoruna aid məhsulların dünyaya çıxmasına imkan yaradacaq, həm də digər Mərkəzi Asiya ölkələrinin Avropa İttifaqı bazarlarına çıxışına kömək edəcək. Bu baxımdan, bu sahədəki Türk investisiyalarının da müsbət təsirə malik olacağını qiymətləndirirəm.

Digər tərəfdən, ölkəmizin bütün dünyada özünü sübut etmiş sahələrindən biri olan turizm sektoru da ölkələrimiz arasında yeni əməkdaşlıqların qurulması baxımından son dərəcə əhəmiyyətlidir. Azərbaycanda yaxın vaxtlarda keçirilmiş I Avropa Olimpiya Oyunları və Formula 1 Qran Prisi kimi tədbirlər ölkənin turizm sahəsində tanınmasını artırır. Qarşıdakı dövrdə daha sürətli artım göstərəcəyi proqnozlaşdırılan turizm fəaliyyətləri nəticəsində Azərbaycanda zəruri olacaq infrastruktur və müəssisələr Türk iş adamları üçün yeni imkanlar təqdim edir. Bu sahədə həyata keçiriləcək turizm kompleksləri, otel və səhiyyə turizmi mərkəzləri kimi investisiyalarla ölkələrimizin birgə qazanc əldə edəcəyini düşünürəm.

Nəhayət, günümüzdə əhəmiyyətini inkar etmək mümkün olmayan informasiya texnologiyaları sektoru da iki ölkə üçün mühüm imkanlar təqdim edir. Azərbaycanda dövlət xidmətlərinin rəqəmsallaşdırılmasına yönəlmiş işlər və “Azərbaycan 2030: Sosial-İqtisadi İnkişaf üçün Milli Prioritetlər” gündəliyi çərçivəsində önəm daşıyan GovTech gündəliyi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan, rəqəmsal yayım alətləri və qəbul cihazlarının istehsalı, kompüter texnologiyaları kimi sahələrdə həyata keçiriləcək investisiyaların da mühüm imkanlar təqdim edə biləcəyini düşünürəm.

Bütün tərəfdaşlar üçün istifadəçi dostu, sürətli və asan əldə edilə bilən rəqəmsal xidmət təqdimatı bu sahədəki Türk investorlarının təcrübəsi ilə uyğun gəlir. Dövlət xidmətlərindən əlavə, FinTech və kibertəhlükəsizlik kimi sahələrdə də Türk təşəbbüskarları üçün yeni investisiya imkanları mövcuddur. Bu çərçivədə, informasiya texnologiyaları sektorunun iki ölkə üçün iqtisadi əməkdaşlığı gələcəyə daşıyacaq ən strateji sahələrdən biri olacağına inanıram.

Enerji sektoru Azərbaycanda iqtisadi fəaliyyətlərdə əhəmiyyətli yer tutur. Bu kontekstdə, ölkəmiz iş dünyası üçün Azərbaycanda enerji sektorunda istifadə olunan maşın və avadanlıqların istehsalı, həmçinin alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrinin istehsalında istifadə olunan müxtəlif maşın və avadanlıqların istehsalı vacib fürsət olaraq qarşımıza çıxır.

Əlbəttə, iki ölkə arasındakı əməkdaşlıq və investisiya imkanlarını yuxarıda qeyd etdiyim sahələrlə məhdudlaşdırmaq mümkün deyil. Dünyada həyata keçirdikləri investisiyalarla böyük təcrübə qazanmış Türk şirkətləri mövcud bilik və təcrübələri ilə Azərbaycanda da çox məhsuldar və gəlirli investisiyalara imza atacaq, həmçinin hər iki ölkə üçünson dərəcə uğurlu fəaliyyətlər həyata keçirəcəklər. Qeyd olunan imkanların qısa müddətli və ya dövrü olmadığını, uzunmüddətli strateji əməkdaşlıqları nəzərdə tutduğumu bir daha vurğulamaq istəyirəm.

Digər tərəfdən, Azərbaycan türkcəsinin dil yaxınlığı Azərbaycanda Türk seriallarına olan marağı artırır. Bundan əlavə, Azərbaycan, Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) ölkələrinə etdiyimiz kino və serial ixracında bir qapı rolunu oynadığından, Azərbaycan vasitəsilə iş adamları ilə tərəfdaşlıqlar qurulması və əməkdaşlıq imkanlarının artırılması baxımından müsbət təsir göstərəcəyini qiymətləndiririk.

- İki ölkə arasındakı biznes mühitinin daha güclü əməkdaşlıqlar qurması üçün nazirlik olaraq hansı dəstəkləri təmin edirsiniz?

- 2012-ci ildən bu günə qədər Nazirliyimiz tərəfindən ölkəmizin xidmət ixracını artırmaq məqsədilə həyata keçirilən dəstək proqramları çərçivəsində; informasiya texnologiyaları, digər xidmətlər, təhsil, kino, sərgi-fuar fəaliyyəti, qastronomiya, logistika, səhiyyə, nəşriyyat və idarəetmə məsləhətçiliyi sahələrində fəaliyyət göstərən Türk şirkətlərinin Azərbaycana yönəlmiş sərgi-fuar iştirakına, agentlik komissiya ödənişlərinə, reklam və tanıtım xərclərinə, xaricdə ofis kirayəsinə, marka qeydiyyatı və qorunması xərclərinə dəstək göstərilmişdir. Verilən bu dəstəklərin hər iki ölkə arasındakı ticarət dövriyyəsinə müsbət təsir göstərdiyinə inanırıq.

- Orta Dəhlizin gücləndirilməsi həm Türkiyənin, həm də Azərbaycanın strateji prioritetlərindəndir. Türkiyənin bu dəhlizdəki rolunu necə qiymətləndirirsiniz?

- Orta Dəhliz, yaşanan böhranlarla birlikdə qlobal təchizat zəncirlərində təhlükəsiz və davamlı bir alternativ marşrut kimi önə çıxması ilə bölgə ölkələri arasında bu dəhlizin səmərəliliyinin artırılmasına yönəlmiş işlər intensivləşdirilmişdir. Bu çərçivədə ölkəmiz Orta Dəhlizin fasiləsiz, təhlükəsiz və rəqabətqabiliyyətli beynəlxalq ticarət xətti halına gətirilməsi istiqamətində Azərbaycan, Qazaxıstan, Gürcüstan və Türkmənistan ilə yaxın əməkdaşlıq şəraitində fəaliyyətini davam etdirir.

Ticarət Nazirliyi olaraq prioritetimiz Orta Dəhliz üzrə bürokratik prosedurları minimuma endirərək daşımaların fasiləsiz həyata keçirilməsini təmin etməkdir. Bu istiqamətdə gömrük proseslərinin sadələşdirilməsi və rəqəmsal məlumat mübadiləsi məqsədilə TDT üzv ölkələri arasında qanunvericilik uyğunluğu sahəsində əhəmiyyətli irəliləyişlər əldə edilmişdir.

Nəhayət, Zəngəzur Koridorunun açılması ilə ölkəmiz Azərbaycan və Mərkəzi Asiya ölkələri ilə birbaşa avtomobil və dəmir yolu əlaqəsinə malik olacaq və bu vəziyyət mövcud marşrutlarda tranzit müddətlərini və xərcləri əhəmiyyətli dərəcədə azaldacaq. Hazırda Mərkəzi Asiyaya həyata keçirilən ixracatda əsasən istifadə olunan Sarı keçid məntəqəsi - Azərbaycan xətti təxminən 950 km uzunluğunda olsa da, Zəngəzur Koridorunun Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı məsafəni təxminən 400 km qısaldacağı proqnozlaşdırılır.

Layihə ilə Türkiyənin regional logistika mərkəzi rolu güclənəcək, Orta Dəhlizin səmərəliliyi artacaq və ölkənin şərq bölgələrində iqtisadi canlanmaya töhfə veriləcək.

- Orta Dəhlizin logistika, ticarət və enerji daşımaları baxımından iki ölkəyə təmin edəcəyi uzunmüddətli faydalar nədir?

- Orta Dəhliz Türkiyə və Azərbaycan üçün yalnız bir nəqliyyat xətti deyil, həm də regional gələcəyi formalaşdıran strateji bir körpü rolunu oynayır. Daşıma müddətlərinin həftələrdən günlərə endirilməsi ilə rəqabət qabiliyyəti əhəmiyyətli dərəcədə artır; dəmir yolu, avtomobil və dəniz yolu infrastrukturlarının qarşılıqlı uyğun işləməsi limanları, dəmir yollarını və logistika mərkəzlərini daha da gücləndirə bilər. Bu sayədə Türkiyə və Azərbaycan yalnız tranzit nöqtələ-

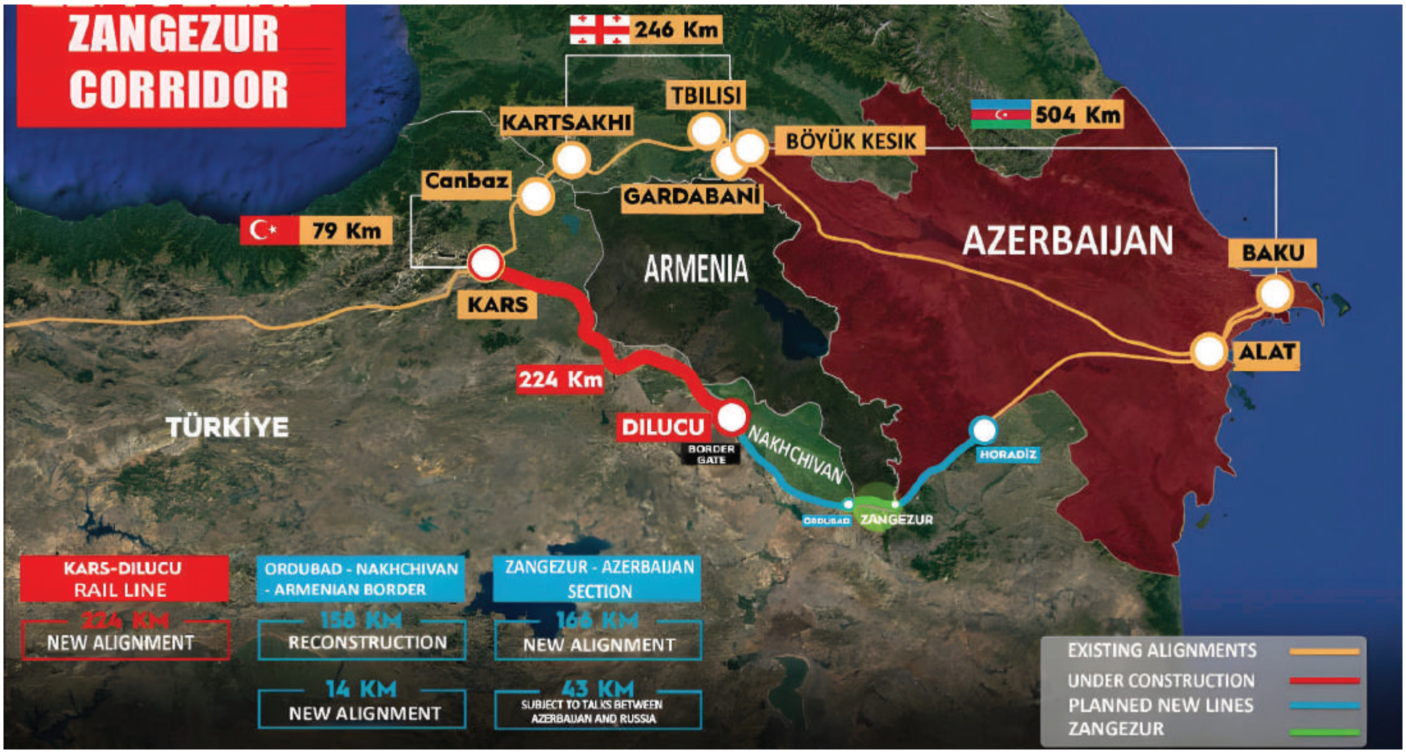

ri deyil, eyni zamanda regional qarşılıqlı əlaqənin mərkəzləri kimi yüksələ biləcəklər.

Mərkəzi Asiya ilə Avropa arasındakı ticarət axınının sürətlənməsi iki ölkəni dəhliz ölkəsi olmaqdan çıxarıb ticarətin həqiqi mərkəzlərinə çevirə bilər, xarici investorlar üçün daha cəlbedici istehsal və paylama mühiti yaradarkən, aşağı düşən daşıma xərcləri ilə yerli məhsulların qlobal bazarlardakı rəqabət qabiliyyətini artıracaq. Sadələşdirilmiş gömrük xətti, "tək pəncərə", e-TIR kimi ortaq gömrük sistemləri və rəqəmsal keçid texnologiyaları ilə ticarətin axını həm sadələşəcək, həm də daha sürətli və təhlükəsiz olacaq.

Enerji daşımaları baxımından Orta Dəhliz Xəzərin zəngin yeraltı resurslarını Türkiyə vasitəsilə Avropaya çatdıran həyat damarlarından biri olmaq potensialına malikdir. Bu proses Türkiyənin enerji mərkəzi olma hədəfini dəstəkləyərkən, Azərbaycanın neft və qaz ixracına yeni nəfəs gətirəcək. Mövcud boru kəmərlərinə əlavə olaraq yeni enerji və elektrik layihələri üçün geniş imkanlar yaranacaq və bərpa olunan enerji üçün yeni qapılar açılacaq.

- TÜİB-in töhfələrini necə qiymətləndirirsiniz?

Türkiyə-Azərbaycan İş Adamları və Sənayeçiləri İctimai Birliyi (TÜİB) iki qardaş ölkə arasındakı iqtisadi, ticarət və sosial əlaqələrin gücləndirilməsində strateji rol oynayan fəal bir qeyri-hökumət təşkilatıdır. Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı iqtisadi münasibətlər "bir millət, iki dövlət" anlayışının iqtisadi sahədəki təzahürü olaraq son illərdə ticarət və investisiya sahələrində güclü inkişaf tempi qazanmışdır. Azərbaycanla həm ixracatımız, həm də idxalatımız artma tendensiyasını davam etdirir. 2024-cü ildə Azərbaycana ixracatımızın həcmi 3,081 milyard ABŞ dollarına çatmışdır.

Bu baxımdan, iki ölkə arasındakı həm iqtisadi, həm də sosial əlaqələrin inkişafı və dərinləşməsində TÜİB-in də mühüm töhfələri vardır. Birliyin fəaliyyəti Türkiyə–Azərbaycan münasibətlərinin inkişafına xidmət edir, iş dünyasında dayanıqlı əməkdaşlıqlar yaradır və hər iki ölkənin iqtisadi inkişafına əhəmiyyətli dəstək verir. Buna görə də TÜİB yalnız bir iş adamları birliyi deyil, Türk dünyasının iqtisadi həmrəyliyini təmsil edən bir qurumdur.

"TÜİB, türk və azərbaycanlı iş adamlarını ortaq bir platformda bir araya gətirərək qarşılıqlı investisiya imkanlarının dəyərləndirilməsini təmin edir və ticarət əlaqələrində meydana çıxan problemlərin həllində yol göstərən bir rol oynayır. TÜİB-in təşkil etdiyi iclaslar, forumlar, sərgilər və əməkdaşlıq proqramları həm mövcud iqtisadi bağları dərinləşdirir, həm də yeni iş sahələrinin yaranmasına zəmin hazırlayır."

TÜİB, türk və azərbaycanlı iş adamlarını ortaq bir platformda bir araya gətirərək qarşılıqlı investisiya imkanlarının dəyərləndirilməsini təmin edir və ticarət əlaqələrində meydana çıxan problemlərin həllində yol göstərən bir rol oynayır. TÜİB-in təşkil etdiyi iclaslar, forumlar, sərgilər və əməkdaşlıq proqramları həm mövcud iqtisadi bağları dərinləşdirir, həm də yeni iş sahələrinin yaranmasına zəmin hazırlayır.

Azərbaycanın regional enerji mərkəzi kimi yüksələn mövqeyi və Türkiyənin strateji geosiyasi üstünlüyü nəzərə alındıqda, TÜİB-in rolu daha da əhəmiyyət kəsb edir. TÜİB, bu iki ölkənin potensialını birləşdirərək bölgədə iqtisadi sabitliyin təmin edilməsinə, ortaq layihələrdə sinerji yaradılmasına və qlobal bazarlarda daha güclü mövqenin əldə edilməsinə töhfə verir.

Bundan əlavə, TÜİB yalnız iqtisadi münasibətlərlə məhdudlaşmayaraq, mədəni və sosial bağların gücləndirilməsinə yönələn fəaliyyətlər də həyata keçirir. Bu yönü ilə TÜİB, iki ölkə arasındakı dostluğun və qardaşlığın iş dünyası vasitəsilə möhkəmlənməsinə xidmət edən bir körpü rolunu da daşıyır.

TÜİB, Yatırım Forumunu korporativ bir struktura çevirərək Azərbaycan ilə ticarət əlaqələrimizdə vacib bir sahədə güclü alternativ təqdim edir. Buna görə də TÜİB-i 15 milyard dollarlıq ticarət həcmi hədəfimizə doğru gedən yolda iş dünyamızın dinamizmini daşıyan tərəfdaşlardan biri kimi qiymətləndiririk.

BİROL AKGÜN

Türkiyə Respublikasının
Azərbaycan Respublikasındakı
fövqəladə və səlahiyyətli səfiri

PROF. DR. BİROL AKGÜN:

"TÜRKİYƏ VƏ AZƏRBAYCAN İKİ QARDAŞ DÖVLƏTDİR VƏ BÜTÜN SAHƏLƏRDƏ MÜNASİBƏTLƏRİMİZİN TƏMƏLİNDƏ "BİR MİLLƏT, İKİ DÖVLƏT" PRİNSİPİ DAYANIR"

HAZIRDA AZƏRBAYCANDA FƏALİYYƏT GÖSTƏRƏN TÜRK KAPİTALLI ŞİRKƏTLƏRİN SAYI BEŞ MİNƏ YAXINLAŞMIŞDIR. ÜMUMİ İNVESTİSİYA HƏCMİ 17 MİLYARD ABŞ DOLLARINI AŞAN TÜRKİYƏ, EYNİ ZAMANDA, AZƏRBAYCANIN ƏN İRİ XARİCİ İNVESTORLARI SIRASINDA YER ALIR. BU ARTAN MARAQ TƏSADÜFİ DEYİL; ORTAQ DİLİMİZ, MƏDƏNİYYƏTİMİZ VƏ STRATEJİ BAXIŞIMIZLA YANAŞI, İŞGÜZAR YANAŞMALARIMIZDAKI YAXINLIQ DA QARŞILIQLI TİCARƏT VƏ İNVESTİSİYALARIN ARTMASINDA MÜHÜM ROL OYNAYIR.

- Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri bu gün "strateji müttəfiqlik" səviyyəsində xarakterizə olunur. Sizcə, bu güclü siyasi birlik yaxın perspektivdə iş dünyası və investisiyalar baxımından hansı konkret imkanları formalaşdıracaq?

- Türkiyə və Azərbaycan iki qardaş dövlətdir və bütün sahələrdə münasibətlərimizin təməlində "Bir millət, iki dövlət" prinsipi dayanır. Bu gün Türkiyə Respublikasının Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin uzaqgörən, strateji baxışa malik liderliyi və qarşılıqlı həmrəyliyi bizə ilham, motivasiya və güvən verir. Dildə, fikirdə və işdə birlik anlayışı iki ölkə arasında çoxşaxəli şəkildə daha da möhkəmlənməkdədir.

Məlum olduğu kimi, 2021-ci ildə imzalanmış Şuşa Bəyannaməsi Türkiyə-Azərbaycan müttəfiqlik münasibətlərinə yeni konseptual və strateji çərçivə qazandırmışdır. Bu sənəd yalnız diplomatik və təhlükəsizlik sahələri ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda iqtisadi və ticarət əməkdaşlığı baxımından da güzclü zəmin yaradıb. Sözügedən müqavilə çərçivəsi investorlar üçün proqnozlaşdırıla bilən, etibarlı və uzunmüddətli planlaşdırma imkanları yaradır, qarşılıqlı kapital axınlarının sürətlənməsinə və birgə layihələrin daha asan reallaşdırılmasına şərait yaradır. Digər tərəfdən, Azərbaycan türk iş dünyası üçün təkcə istehlak bazarı deyil, həm də Orta Asiyaya və Xəzər hövzəsinə çıxışı olan strateji istehsal və paylama mərkəzinə çevrilməkdədir. Zəngəzur dəhlizinin açılması perspektivi ilə Orta Dəhliz marşrutunun əhəmiyyətinin daha da artması, eləcə də Türkiyə və Azərbaycanın bu istiqamətdə koordinasiyalı fəaliyyətləri regional ticarətdə hər iki ölkənin mövqelərini daha da gücləndirəcəkdir.

2021-ci ildə imzalanmış Şuşa Bəyannaməsi Türkiyə-Azərbaycan müttəfiqlik münasibətlərinə yeni konseptual və strateji çərçivə qazandırmışdır. Bu sənəd yalnız diplomatik və təhlükəsizlik sahələri ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda iqtisadi və ticarət əməkdaşlığı baxımından da güzclü zəmin yaradıb. Sözügedən müqavilə çərçivəsi investorlar üçün proqnozlaşdırıla bilən, etibarlı və uzunmüddətli planlaşdırma imkanları yaradır, qarşılıqlı kapital axınlarının sürətlənməsinə və birgə layihələrin daha asan reallaşdırılmasına şərait yaradır. Digər tərəfdən, Azərbaycan türk iş dünyası üçün təkcə istehlak bazarı deyil, həm də Orta Asiyaya və Xəzər hövzəsinə çıxışı olan strateji istehsal və paylama mərkəzinə çevrilməkdədir.

- Türk iş adamlarının Azərbaycandakı investisiya marağını necə qiymətləndirirsiniz? Yaxın dövrdə hansı sektorların daha çox ön plana çıxacağını gözləyirsiniz?

- Hazırda Azərbaycanda fəaliyyət göstərən türk kapitallı şirkətlərin sayı beş minə yaxınlaşmışdır. Ümumi investisiya

İşğaldan azad edilmiş bölgələrdə həyata keçirilən bərpa və inkişaf layihələri ilə müşahidə olunan sürətli dəyişiklik və transformasiyanı böyük məmnunluqla izləyirik. Türk şirkətləri infrastruktur, yaşayış, yol, tunel, hava limanı, enerji və ağıllı şəhər layihələri üzrə zəngin təcrübələri ilə bu prosesin təbii və güclü tərəfdaşlarıdır. Sahib olduqları texniki potensial, peşəkar təcrübə və Azərbaycanla möhkəm əlaqələri sayəsində hazırda bir çox türk şirkəti bu bölgələrdə fəal şəkildə fəaliyyət göstərir.

həcmi 17 milyard ABŞ dollarını aşan Türkiyə, eyni zamanda, Azərbaycanın ən iri xarici investorları sırasında yer alır. Bu artan maraq təsadüfi deyil; ortaq dilimiz, mədəniyyətimiz və strateji baxışımızla yanaşı, işgüzar yanaşmalarımızdakı yaxınlıq da qarşılıqlı ticarət və investisiyaların artmasında mühüm rol oynayır. Gələcək dövrdə xüsusilə bərpa olunan enerji, tikinti və infrastruktur, kənd təsərrüfatı və qida sənayesi, səhiyyə, turizm, informasiya texnologiyaları və kosmik texnologiyalar, eləcə də müdafiə sənayesi kimi sahələrin daha çox önə çıxacağını proqnozlaşdırırıq. Qeyd etmək lazımdır ki, bu sahələr Azərbaycanın iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi istiqamətində müəyyən etdiyi strateji hədəflərlə tam uyğunluq təşkil edir. Digər tərəfdən, Azərbaycanın qeyd olunan hədəflər istiqamətində həyata keçirdiyi infrastruktur investisiyaları və təşviq proqramları ilə türk investorları üçün ciddi imkanlar yaratdığını da qeyd etməyi məqsədəuyğun hesab edirəm.

- İşğaldan azad edilmiş bölgələr hər iki ölkənin işgüzar dairələri üçün yeni investisiya və əməkdaşlıq imkanları təqdim edir. Bu bölgələrdə türk şirkətlərinin rolu və potensialına dair gözləntiləriniz nələrdir?

- İşğaldan azad edilmiş bölgələrdə həyata keçirilən bərpa

və inkişaf layihələri ilə müşahidə olunan sürətli dəyişiklik və transformasiyanı böyük məmnunluqla izləyirik. Türk şirkətləri infrastruktur, yaşayış, yol, tunel, hava limanı, enerji və ağıllı şəhər layihələri üzrə zəngin təcrübələri ilə bu prosesin təbii və güclü tərəfdaşlarıdır. Sahib olduqları texniki potensial, peşəkar təcrübə və Azərbaycanla möhkəm əlaqələri sayəsində hazırda bir çox türk şirkəti bu bölgələrdə fəal şəkildə fəaliyyət göstərir.

Qarşıdakı dövrdə kənd təsərrüfatı, tekstil, qida emalı, logistika, turizm və bərpa olunan enerji sahələrində türk şirkətlərinin daha görünən olacağını gözləyirik. Bu baxımdan, Qarabağ bölgəsində yeni yaradılmış sənaye parklarına türk şirkətləri böyük maraq göstərir və istehsalyönümlü investisiyalarını artırırlar. Qarabağın uzunmüddətli perspektivdə təkcə Azərbaycanın deyil, bütövlükdə regionun rifahına töhfə verən cəlbedici bir mərkəzə çevriləcəyinə inanırıq.

- Türkiyə-Azərbaycan İş Adamları və Sənayeçiləri İctimai Birliyi (TÜİB) kimi qurumların iki ölkənin iş dünyası arasında körpü rolunu necə qiymətləndirirsiniz? İş dünyasına vermək istədiyiniz xüsusi bir mesaj varmı?

- TÜİB və oxşar iş dünyası təşkilatları dövlətlərarası möhkəm münasibətlərin real sektor və iqtisadi fəaliyyət müstəvisinə daşınmasında mühüm funksiyalar icra edir. Körpü rolunu yerinə yetirən bu platformalar vasitəsilə investorlar etibarlı tərəfdaşlarla bir araya gəlir, informasiyaya daha operativ şəkildə çıxış əldə edir və qarşılıqlı etimad mühiti daha da möhkəmlənir. İş dünyasına mesajım ondan ibarətdir ki, Türkiyə-Azərbaycan iqtisadi münasibətləri çərçivəsində hələ reallaşdırılmasını gözləyən çox böyük potensial mövcuddur. Ölkələrimiz arasındakı qardaşlıq hüququ iqtisadi sahədə daha güclü, sistemləşmiş və davamlı əməkdaşlıqlarla taclandırılmalıdır. Qlobal və regional prosesləri nəzərə alaraq uzunmüddətli perspektivdə düşünən, əlavə dəyər yaradan və yerli tərəfdaşlıqlara önəm verən hər bir təşəbbüs mütləq şəkildə qarşılığını tapacaqdır.

- II Azərbaycan-Türkiyə İnvestisiya Forumu iki ölkənin iş dünyasını bir araya gətirən mühüm platforma kimi çıxış edir. Siz bu forumun Türkiyə-Azərbaycan iqtisadi münasibətlərinə hansı töhfələri verəcəyini gözləyirsiniz?

- II Azərbaycan-Türkiyə İnvestisiya Forumunu təkcə tanışlıq və əlaqə qurma mühiti deyil, konkret layihələrin və strateji tərəfdaşlıqların formalaşdığı mühüm platforma kimi qiymətləndirirəm. Bu forum və oxşar təşəbbüslər vasitəsilə qarşılıqlı investisiya həcminin artmasını, birgə istehsalın ge-

Gələcək dövrdə xüsusilə bərpa olunan enerji, tikinti və infrastruktur, kənd təsərrüfatı və qida sənayesi, səhiyyə, turizm, informasiya texnologiyaları və kosmik texnologiyalar, eləcə də müdafiə sənayesi kimi sahələrin daha çox önə çıxacağını proqnozlaşdırırıq. Qeyd etmək lazımdır ki, bu sahələr Azərbaycanın iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi istiqamətində müəyyən etdiyi strateji hədəflərlə tam uyğunluq təşkil edir. Digər tərəfdən, Azərbaycanın qeyd olunan hədəflər istiqamətində həyata keçirdiyi infrastruktur investisiyaları və təşviq proqramları ilə türk investorları üçün ciddi imkanlar yaratdığını da qeyd etməyi məqsədəuyğun hesab edirəm.

TÜİB və oxşar iş dünyası təşkilatları dövlətlərarası möhkəm münasibətlərin real sektor və iqtisadi fəaliyyət müstəvisinə daşınmasında mühüm funksiyalar icra edir. Körpü rolunu yerinə yetirən bu platformalar vasitəsilə investorlar etibarlı tərəfdaşlarla bir araya gəlir, informasiyaya daha operativ şəkildə çıxış əldə edir və qarşılıqlı etimad mühiti daha da möhkəmlənir. İş dünyasına mesajım ondan ibarətdir ki, Türkiyə-Azərbaycan iqtisadi münasibətləri çərçivəsində hələ reallaşdırılmasını gözləyən çox böyük potensial mövcuddur. Ölkələrimiz arasındakı qardaşlıq hüququ iqtisadi sahədə daha güclü, sistemləşmiş və davamlı əməkdaşlıqlarla taclandırılmalıdır. Qlobal və regional prosesləri nəzərə alaraq uzunmüddətli perspektivdə düşünən, əlavə dəyər yaradan və yerli tərəfdaşlıqlara önəm verən hər bir təşəbbüs mütləq şəkildə qarşılığını tapacaqdır.

nişlənməsini və üçüncü ölkələrə yönəlik əməkdaşlıqların güclənməsini gözləyirik. Bütün bunlar iqtisadi münasibətlərimizin daha səmərəli və dərin məzmunlu xarakter almasına xidmət edəcəkdir. Eyni zamanda, Forum çərçivəsində müxtəlif mövzular üzrə keçiriləcək panel müzakirələrində irəli sürüləcək təhlil və tövsiyələrin iqtisadi əməkdaşlığımızın gələcək yol xəritəsinin müəyyənləşdirilməsində aidiyyəti qurumlar tərəfindən nəzərə alınacağına inanırıq. Bu baxımdan Forumun nəticələrinin xüsusi əhəmiyyət daşıdığı qənaətindəyəm.

- Bunun kimi beynəlxalq investisiya forumlarının türk investorlarının Azərbaycan bazarına olan etimadının artırılmasında rolunu necə qiymətləndirirsiniz?

- Beynəlxalq investisiya forumları, investorların etimadının təmin edilməsində çox önəmli rol oynayır. Belə forumlar, dövlət orqanları ilə özəl sektor arasında birbaşa və şəffaf dialoqun qurulmasına imkan yaradır. Xüsusilə investisiya qanunvericiliyi, təşviq mexanizmləri və prioritet sektorlar haqqında verilən ətraflı məlumatlar, iş dünyasının qərar qəbul etmə proseslərini sürətləndirir. Bununla yanaşı, uğurlu nümunələrin və yaxşı təcrübələrin paylaşılması, potensial investorlar üçün motivasiyaedici rol oynayır. Azərbaycanın son illərdə rəqəmsallaşma, gömrük əməliyyatları, vergi sistemi və investisiya təşviqləri sahələrində atdığı addımlar, bu forumlar vasitəsilə daha geniş auditoriyaya çatdırılır və ümumi etimad mühitinin möhkəmlənməsinə töhfə verir.

- Fürsətdən istifadə edərək foruma qatılacaq iş adamlarına, investorlar və gənc sahibkarlara vermək istədiyiniz xüsusi mesaj varmı?

- Foruma qatılan bütün iş adamlarımıza və investorlarımıza xüsusilə vurğulamaq istəyirəm ki, Azərbaycan təkcə bu günün deyil, eyni zamanda gələcəyin geniş imkanlarını özündə cəmləşdirən bir ölkədir. Gənc sahibkarlara isə daha cəsarətli olmalarını, texnologiya və innovasiya yönümlü düşünməyi tövsiyə edirəm. Türkiyə və Azərbaycanın ortaq strateji vizyonu birlikdə istehsal etmək, birlikdə inkişaf etmək və birlikdə dəyər yaratmaq prinsiplərinə əsaslanır. Dövlətlərimiz arasında mövcud olan güclü həmrəylik və qarşılıqlı etimad iş dünyasının təşəbbüslərini və investorların fəaliyyətini dəstəkləyən ən möhkəm zəmanət rolunu oynayır.

Bu seçkin platformanın ənənəvi bir hala gəlməsini, daimi əməkdaşlıqlara və uzunmüddətli tərəfdaşlıqlara səbəb olmasını arzulayıram.

VÜSAL QASIMLI: “İQTİSADİ İNKİŞAF İNTELLEKTUAL POTENSİALA BAĞLIDIR"

İQTİSADİ İSLAHATLARIN TƏHLİLİ VƏ KOMMUNİKASİYA MƏRKƏZİNİN GÖRDÜYÜ İŞLƏRLƏ BAĞLI SUALLARIMIZI MƏRKƏZİN İCRAÇI DİREKTORU, İQTİSAD ELMLƏRİ DOKTORU, PROFESSOR VÜSAL QASIMLI CAVABLANDIRIR:

- 2016-cı ildən rəhbərlik etdiyiniz İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin əsas missiyası və fəaliyyətinin prioritet istiqamətləri hansılardır?

- Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 20 aprel tarixli 879 nömrəli Fərmanı ilə ölkədə aparılan iqtisadi islahatların əhatə dairəsinin genişləndirilməsini və bu sahədə işlərin səmərəli əlaqələndirilməsini təmin etmək məqsədilə İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi (İİTKM) yaradılıb. Sözügedən Fərmanla Mərkəzin nizamnaməsi təsdiq edilib, missiyası və prioritet istiqamətləri müəyyənləşdirilib. Prezidentin bu Fərmanında vurğulanır ki, mövcud qlobal iqtisadi şərait aparılan iqtisadi islahatları daha da genişləndirməklə onların müntəzəmliyinin təmin edilməsini, sahibkarlıq subyektləri tərəfindən mütərəqqi elmi-texniki çağırışlardan, stimullaşdırıcı mexanizmlərdən və innovasiyalardan istifadə etməklə yeni konseptual yanaşmaların tətbiqini, mövcud iqtisadi potensialdan və əlverişli investisiya mühitindən daha səmərəli istifadəni və bu sahədə təşviqat və ictimai iştirakçılıq sistemlərinin tətbiqini zəruri edir. Mərkəz də məhz dövlət başçısı tərəfindən müəyyənləşdirilən prioritet istiqamətlər üzrə fəaliyyət göstərir, ölkənin dayanıqlı iqtisadi inkişafının təmin edilməsi istiqamətində makro və mikroiqtisadi təhlil və tədqiqatlar aparır, analitik məlumatlar əsasında iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi üçün təkliflər hazırlayır, orta və uzunmüddətli dövr üçün proqnozlar verir, iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində nailiyyətlərimizin təbliğini təşkil edir. Eyni zamanda, Mərkəz Prezidentin tapşırıqlarına uyğun olaraq, strategiyaların və dövlət proqramlarının icrasının monitorinq və qiymətləndirməsini həyata keçirir. Mərkəzin 2016-cı ildən bu günə kimi olan fəaliyyətinə nəzər salanda əminlikdə deyə bilərik ki, missiyasını uğurla icra edir. Sadəcə bir faktı qeyd edim ki, 2024-cü ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərman və Sərəncamları ilə İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinə verilən tapşırıqların orta tamamlama faizi - 97,4 faiz olub.

Yeri gəlmişkən qeyd edim ki, İİTKM-ə bu il qlobal miqyasda mükafatların verilməsi də təsadüfi deyil. Belə ki, İİTKM cari ilin on ayı ərzində beynəlxalq müsabiqələrdə iştirak edərək ümumilikdə 10 nominasiyada və 12 kateqoriyada qalib olub. ABŞ, Böyük Britaniya, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri və Asiya-Sakit Okean regionunun nüfuzlu qurumları tərəfindən İİTKM-in uğurları tanınıb və yüksək qiymətləndirilib. Belə ki, Mərkəz Böyük Britaniyada yerləşən “Global Brands Magazine” jurnalının “Global Brand Awards 2025” beynəlxalq müsabiqəsində “Texnologiya” nominasiyası üzrə ali mükafata layiq görülüb. Bu nominasiya üzrə Mərkəzə “Dataəsaslı idarəetmədə mükəmməllik” mükafatı verilib. Həmçinin İİTKM ABŞ-nin “World Economic Magazine Inc.” təşkilatının keçirdiyi “World Economic Magazine Awards 2025” beynəlxalq müsabiqəsində “Texnologiya” nominasiyası üzrə ali mükafata layiq görülüb. Nüfuzlu mükafat “Ağıllı monitorinq və qiymətləndirmə sahəsində mükəmməllik mükafatı - Azərbaycan 2025 (Excellence Award for Smart Monitoring and Evaluation – Azerbaijan 2025)” adlanır. Sözügedən mükafatların təqdim olunmasında İİTKM-in monitorinq və qiymətləndirmə sahəsində rəqəmsal platforma yaratması, eyni zamanda bu çərçivədə layihə idarəetməsi, data analitikası, coğrafi intellekt, videomüşahidə və süni intellekt imkanlarından istifadə etməsi əsas götürülüb. Bu siyahını genişləndirmək olar. Bir məqamı qeyd edərək fikrimi yekunlaşdırmaq istəyirəm ki, bu mükafatlar əsasən dövlət xidmətləri, texnologiya və innovasiya kateqoriyaları üzrə İİTKM-in həyata keçirdiyi intellektual layihələrə görə verilib.

- Çox mühüm məqama toxundunuz. İİTKM-in həyata keçirdiyi monitorinq və qiymətləndirmə fəaliyyəti dövlət proqramlarının icrasına necə təsir edir?

- Hazırda Mərkəz tərəfindən ölkənin sosial-iqtisadi həyatında mühüm rol oynayan bir sıra sənədlər, o cümlədən “Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”, “Azərbaycan Respublikası-

nın işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı", "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023–2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı", "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadəyə dair Milli Strategiya", "Azərbaycan Respublikasının 2025–2028-ci illər üçün süni intellekt Strategiyası" daxil olmaqla ölkə əhəmiyyətli sənədlərin monitorinq və qiymətləndirməsi aparılır.

Mərkəz tərəfindən davamlı olaraq monitorinqlərin nəticələri barədə hesabatlar və analitik sənədlər hazırlanır. Bu sənədlər yeni siyasət qərarlarının qəbul edilməsində mühüm rol oynayır. Təkcə 2024-cü il ərzində monitorinq və qiymətləndirmə nəticələri ilə bağlı 13 hesabat hazırlanıb. Mərkəz tərəfindən monitorinq və qiymətləndirmə işi tamamilə qlobal standartlara uyğun, rəqəmsal platformalar vasitəsilə aparılır. Bu, dövlət proqramlarının icra nəticələri barədə real vaxt rejimində məlumatların əldə olunması, dövlət qurumları arasında kommunikasiya və koordinasiyanın vahid platforma əsasında aparılmasına imkan yaradır. Bu il ilk dəfə olaraq qabaqcıl beynəlxalq metodologiyalar üzrə dövlət proqramlarının səmərəlilik, uyğunluq və effektivlik kimi meyarlar əsasında qiymətləndirilməsi həyata keçiriləcək. Bu məqsədlə "Layihə idarəetməsi" modulu istifadəyə verilib.

- "Layihə idarəetməsi" modulu hansı funksiyaları yerinə yetirir?

- "Layihə idarəetməsi" modulu dövlət proqramlarının icrasını sistemli şəkildə izləmək və qiymətləndirmək üçün İİTKM tərəfindən hazırlanmış mühüm bir innovativ təşəbbüsdür. Bu modul beynəlxalq layihə idarəçiliyi metodologiyalarına əsaslanır və həm ayrı-ayrılıqda layihələrin, həm də ümumi strategiya və ya dövlət proqramlarının maliyyə və fiziki tərəqqisini real vaxt rejimində izləməyə imkan yaradır.

Qeyd edək ki, "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyasının monitorinq və qiymətləndirmə Portalı", "İşğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdışa dair Dövlət Proqramının icrasına nəzarət və hesabatlılıq Portalı" və "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın icrasının monitorinqi və hesabatlılıq modulu" elektron portallarında artıq modulun tətbiqinə başlanılıb.

Modul dövlət proqramlarında nəzərdə tutulan layihələrin hazırlıq və planlaşdırma, icra və başa çatdırılma mərhələlərində monitorinqinə, eyni zamanda risklərin effektiv idarə edilməsinə, layihələrin və ümumi proqramın beynəlxalq kriteriyalar əsasında qiymətləndirilməsinə texnoloji dəstək verir.

Monitorinq və qiymətləndirmədə layihələr üzrə tətbiq olunan bu innovativ yenilik proqram idarəetməsinin modernləşdirilməsinə və daha səmərəli həyata keçirilməsinə, qərar qəbul etmədə effektivliyin artırılmasına mühüm töhfə verəcək.

- "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı" çərçivəsində həyata keçirilən işlər barədə məlumat verə bilərsinizmi?

- İlk olaraq onu qeyd edim ki, Mərkəz tərəfindən I Dövlət Proqramının monitorinq və qiymətləndirilməsi aparılır. Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramının icrasıyla əlaqədar olaraq, 2020-2024-cü illərdə dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsait 17,6 milyard manat təşkil edib. Eyni zamanda, 2025-ci il üzrə dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu 4,3 milyard manat olub. Bununla yanaşı, 2026-2030-cu illər üzrə dövlət büdcəsindən 16,7 milyard manat vəsait ayrılması proqnozlaşdırılır. I Dövlət Proqramı çərçivəsində icra edilmiş mühüm tədbirlərə nəzər yetirsək, ilkin olaraq onu qeyd edə bilərəm ki, 2025-ci ilin 1 noyabr tarixinədək 230 min hektardan artıq ərazi minalardan və partlamamış hərbi sursatlardan təmizlənib, 8 şəhərin Baş planı, 10 qəsəbə və 84 kəndin şəhərsalma əsaslandırılması təsdiq edilib, 20 min nəfərdən artıq keçmiş məcburi köçkün öz doğma yurd-yuvalarına köçürülüb. Ümumilikdə,

MONİTORİNQ VƏ QİYMƏTLƏNDİRMƏ
PORTALI

BU MODUL BEYNƏLXALQ LAYİHƏ İDARƏÇİLİYİ METODOLOGİYALARINA ƏSASLANIR VƏ HƏM AYRI-AYRILIQDA LAYİHƏLƏRİN, HƏM DƏ ÜMUMİ STRATEGİYA VƏ YA DÖVLƏT PROQRAMLARININ MALİYYƏ VƏ FİZİKİ TƏRƏQQİSİNİ REAL VAXT REJİMİNDƏ İZLƏMƏYƏ İMKAN YARADIR.

işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 62 mindən çox insan yaşayır.

Azad edilmiş ərazilərin ölkə iqtisadiyyatına reinteqrasiyası kontekstində müasir nəqliyyat-yol infrastrukturunun formalaşdırılması, bölgənin tranzit imkanlarının səmərəli istifadəsi, əhalinin tələbatının ödənilməsi və bu infrastrukturun sosial-iqtisadi inkişafa göstərdiyi müsbət təsirlər xüsusi vurğulanmalıdır. Bu çərçivədə 3 beynəlxalq hava limanı fəaliyyətə başlayıb, ümumi uzunluğu 3 501,6 kilometr olan avtomobil yollarının tikintisini əhatə edən 60 layihənin 16-sı tam, 1-i isə qismən yerinə yetirilib. Ağdam Dəmir Yolu və Avtovağzal Kompleksi istifadəyə verilib.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları bərpaolunan enerji mənbələri ilə diqqət çəkir. Təsadüfi deyil ki, cənab Prezidentin azad edilmiş ərazilər və yaşayış sahələri ilə bağlı müəyyənləşdirdiyi iqtisadi inkişaf kursunda həmin iqtisadi ərazilərin "yaşıl enerji" zonasına çevrilməsi əsas istiqamətlərdən biri hesab olunur. Ərazilərdə enerji səmərəli və ekoloji təmiz texnologiyaların tətbiqi istiqamətində 38 su elektrik stansiyası istismara verilib. Ərazilərin su təchizatı magistral sisteminin qurulması istiqamətində 4 su anbarı istismara verilib.

Azad edilmiş ərazilərdə iqtisadiyyatın yenidən qurulması və inkişafı ilə iqtisadi canlanmanın yaradılması, iqtisadi aktivliyin təşviqi üçün əlverişli biznes mühitinin formalaşdırılması istiqamətində əhəmiyyətli işlər aparılır. 2 sənaye parkı - Ağdam Sənaye Parkı və Araz Vadisi İqtisadi Zonası Sənaye Parkı fəaliyyətə başlayıb və hər iki sənaye parkı üzrə 50 müəssisə rezident, 7 müəssisə isə qeyri-rezident kimi qeydiyyata alınıb. Ümumi dəyəri 454 milyon manat olan layihələrin icrası çərçivəsində 185 milyon manat həcmində investisiya yatırılıb ki, fəaliyyətə başlamış rezidentlər tərəfindən 949,4 milyon manat məbləğində məhsul istehsal edilib. Ağdam Sənaye Parkı rezidentləri tərəfindən istehsal olunmuş məhsulların 39,5 milyon manatlıq hissəsi isə ixrac edilib. Ümumilikdə, hər iki sənaye parkı üzrə 1 057 yeni iş yeri yaradılıb.

- Ölkənin iqtisadi potensialının reallaşdırılmasında İİTKM hansı tədqiqatlar aparır?

- İİTKM hazırda təkcə Azərbaycanı deyil, həm də Yaxın Şərq və Mərkəzi Asiyanı Böyük iyirmiliyin və Böyük yeddiliyin beyin mərkəzləri platformalarında – T20 və T7-də uğurla təmsil edir. Mərkəzin tərkibində fəaliyyət göstərən "EconLAB" laboratoriyası Azərbaycan iqtisadiyyatının fundamental təhlili üçün əsas iqtisadi-riyazi modellərdən istifadə edir. Burada BVF, Dünya Bankı və İƏİT-in dəstəyi ilə qurulan Xərclər-Buraxılış, Maliyyə Proqramlaşdırılması, Dinamik Stoxastik Ümumi Tarazlıq (DSGE), ORANI, mikrosimulyasiya, qravitasiya və Kompleks Adaptiv Gözləntilər Modeli (CAEM) iqtisadi siyasətin formalaşdırılması və qərar qəbuletmə prosesini dolğun məlumatlarla təmin edir. Bu modellər makro, mezo və mikro səviyyədə iqtisadi təhlillərin aparılmasında mühüm rol oynayır. Şübhəsiz ki, Mərkəz bu imkanlarından istifadə edərək işğaldan azad olunmuş ərazilərin iqtisadi potensialının reallaşdırılması ilə bağlı da tədqiqatlar aparır. 2024-cü ildə İİTKM tərəfindən "Qarabağ və Şərqi Zəngəzura investisiya" (Invest in Karabakh and Eastern Zangezur) mövzusunda xüsusi buraxılış hazırlanıb. 2025-ci ildə isə tarixi Zəfərin 5 illiyinə həsr olunmuş "Invest in Karabakh and Eastern Zangezur" mövzusunda 2-ci xüsusi buraxılışı dərc edilib. İngilis dilində hazırlanan icmalda Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda aparılan bərpa və quruculuq işləri, regionun kənd təsərrüfatı, sənaye, enerji və turizm sahələrindəki investisiya imkanları barədə yerli və xarici investorlara ətraflı məlumat verilir.

Mərkəz tərəfindən uğurla icra edilən monitorinq və qiymətləndirmə fəaliyyəti işğaldan azad edilmiş ərazilərin iqtisadi potensialının reallaşdırılmasında, o cümlədən Dövlət Proqramının effektivliyi və səmərəliliyinin ölçülməsi və optimallaşdırılmasında yüksək əhəmiyyətə malikdir. Nəticəyönümlü qərarların verilməsi üzrə dünya praktikasına və elmə əsaslanan tövsiyələrin formalaşdırılması, icra fəaliyyətləri üzrə müxtəlif təhlillər (xüsusilə, iqtisadi və sosial istiqamətlərdə) apararaq effektivlik və təsirin ölçülməsi, bu fəaliyyətlərin dövlət proqramlarının prioritet istiqamətləri və məqsədlərinə uyğunluğunun yoxlanılması, dövlət büdcəsi və digər resursların daha səmərəli istifadəsi, hesabatlılıq üzrə şəffaflıq və obyektivliyin təmin olunması, dövlət proqramları çərçivəsində icraçı qurumlar arasında əlaqələndirmə, koordinasiya və kommunikasiyanın təşkili, xüsusilə risklərin və çətinliklərin vaxtında aşkarlanaraq həlli istiqamətində müvafiq addımların atılması işğaldan azad edilmiş ərazilərin iqtisadi potensialının reallaşdırılmasında Mərkəzin əsas rollarından hesab oluna bilər. Beləliklə, apardığımız monitorinq və qiymətləndirmə dövlət proqramlarının obyektiv, şəffaf və effektiv icrasının təmin edilməsi, risklərin və çətinliklərin vaxtında aşkarlanaraq düzəlişlərə imkan yaradılması, eləcə də investisiya mühitinin yaxşılaşdırılaraq dayanıqlı inkişafın dəstəklənməsi baxımından yüksək əhəmiyyətə malikdir.

- İİTKM tərəfindən hazırlanmış "Türk iqtisadi icmalı" regional iqtisadi əməkdaşlığa töhfə verən önəmli bir təşəbbüsdür. Sizcə Türk dövlətləri arasında iqtisadi əməkdaşlığın gücləndirilməsi üçün hansı imkanlar mövcuddur?

- İlk olaraq onu nəzərə çatdırım ki, İİTKM-in tabeliyində Türk Dünyası Araşdırmalar Mərkəzi fəaliyyət göstərir. Məhz

Mərkəzin tabeliyində belə bir qurum yaratmaqda məqsəd qardaş ölkələrlə iqtisadi əməkdaşlığın genişlənməsinə, "Türk Dünyasına Baxış-2040" və "TDT-nin 2022-2026-cı illər üzrə Strategiyası"nda nəzərdə tutulan hədəflərə töhfə verməkdir. Mərkəzimiz "Türk dövlətləri iqtisadiyyatı" adlı kitab hazırlayıb və Türkiyədə çap etdirib. Bununla yanaşı, Türk Dövlətləri Təşkilatı (TDT) ilə birlikdə ildə dörd dəfə səkkiz dildə "Türk iqtisadi icmalı"nı nəşr edərək kommunikasiyasını həyata keçiririk.

Mərkəzimizdə Türk dövlətləri ilə bağlı aparılan təhlillər göstərir ki, 2024-cü ildə bu ölkələr 2,11 trilyon ABŞ dolları ÜDM ilə qlobal iqtisadiyyatda 1,8%-lik paya sahib olub, əhalisi isə 178,8 milyon nəfər ilə qlobal əhalinin 2,8%-ni təşkil edib. Bu göstəricilər Türk dövlətlərinin həm iqtisadi, həm də demoqrafik baxımdan mühüm yer tutduğuna dəlalət edir. 2024-cü ildə Türk dövlətləri 3,2%-lik qlobal artım tempi ilə müqayisədə 5,2% ÜDM artımı ilə daha sürətli inkişaf nümayiş etdirib. 2024-cü ildə Türk dövlətlərinin ümumi ticarət dövriyyəsi 1,17 trilyon ABŞ dolları təşkil edib ki, bu da 33 trilyon ABŞ dolları həcmində olan qlobal ticarət dövriyyəsinin təxminən 3,5%-nə bərabərdir.

Bu göstəricilər TDT çərçivəsində iqtisadi əməkdaşlığın sürətlə inkişaf etdiyinin sübutudur. Lakin ticarətdə disbalanslar, fiskal dayanıqlılıq və iqtisadiyyatın sektoral asılılığının azaldılması kimi çağırışlar mövcuddur. Bu baxımdan, gələcək dövrdə daha balanslı iqtisadi strukturun yaradılması, rəqəmsal iqtisadiyyat və yaşıl enerji sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi, eləcə də birgə investisiya fondlarının yaradılması Türk dünyası iqtisadi inteqrasiyasını yeni mərhələyə keçirə bilər.

Mərkəzimiz Türk dünyasında inteqrasiya proseslərinə öz töhfəsini verməyə çalışır. Bu yaxınlarda tərəfdaşlığımızla Bakıda "II Türk dövlətləri ticarət və investisiya əməkdaşlıq forumu və sərgisi"nin keçirilməsi buna əyani nümunədir. Forumla birgə təşkil olunan sərgi çərçivəsində 10 ölkədən 35-ə yaxın sahə üzrə, o cümlədən ticarət, enerji, yaşıl iqtisadiyyat, turizm, rəqəmsallaşma və hətta kosmik tədqiqatlara qədər məhsullar və qabaqcıl texnologiyalar nümayiş etdirildi.

Bununla yanaşı, İİTKM Türk İnvestisiya Fondu ilə tərəfdaşlıq çərçivəsində "Turkic States: Rising Investment Powerhouses" (Türk Dövlətləri: Yeni İnvestisiya Məkanı) adlı beynəlxalq kitab layihəsinə start verib. Layihə çərçivəsində dünyanın aparıcı beyin mərkəzlərindən alimlər və tədqiqatçılar müəllif kimi dəvət olunur. İngilis dilində hazırlanacaq kitab Türk dövlətlərində iqtisadi transformasiya və artan investisiya imkanlarını əhatə edəcək. Kitabda investisiya mühiti, azad iqtisadi zonalar, yaşıl texnologiyalar, rəqəmsal transformasiya və transsərhəd infrastruktur layihələri kimi istiqamətlər üzrə dərin təhlillər aparılacaq. Bu kitab Türk dövlətlərinin investisiya cəlbediciliyini göstərən praktik tövsiyələr və nümunələrlə zəngin, strateji bir istinad mənbəyi rolunu oynayacaq.

Mərkəzimiz TDT-nin dəstəyi ilə "İnteraktiv geoiqtisadi xəritə" layihəsinə start verib. Yeni rəqəmsal platforma üzv dövlətlərin iqtisadi potensialını, coğrafi mövqelərini və investisiya imkanlarını əks etdirən vizual və interaktiv məlumat bazası təqdim edəcək. Xəritədə hər bir ölkənin ÜDM artımı, ticarət dövriyyəsi, investisiya axınları, dövlət büdcəsi göstəriciləri, nəqliyyat-logistika dəhlizləri, azad iqtisadi zonalar, maliyyə institutları və təbii resurslar üzrə göstəriciləri real vaxt rejimində vizual formatda təqdim olunacaq. "İnteraktiv geoiqtisadi xəritə" TDT-nin "Türk Dünyası – 2040 Vizyonu" sənədində müəyyən olunmuş regional inteqrasiya və məlumat əsaslı qərarvermə proseslərinə dəstək verən innovativ bir alət kimi çıxış edəcək.

- Qeyri-hökumət təşkilatı olan TÜİB "Türk iqtisadi icmalı"nın təşviqi və təkmilləşdirilməsinə hansı töhfələri verə bilər və bu istiqamətdə mümkün əməkdaşlıq imkanlarını necə görürsünüz?

- Mərkəzimiz hər zaman əməkdaşlığa açıq qurumdur. Qeyd etdiyim kimi, TDT ilə hazırladığımız 8 dildə nəşr olunan "Türk iqtisadi icmalı" bölgədə mühüm informasiya resursuna çevrilib. Bu istiqamətdə qeyri-hökumət təşkilatları, xüsusilə Türkiyə-Azərbaycan İş Adamları və Sənayeçiləri İctimai Birliyi (TÜİB) kimi peşəkar birliklərlə əməkdaşlıq icmalın təşviqi və təkmilləşdirilməsi baxımından olduqca əhəmiyyətlidir.

TÜİB-in biznes dairələri ilə sıx əlaqələri, Türk dünyasında sahibkarlıq mühitini yaxşı tanıması və həm Türkiyə, həm də Azərbaycan iş adamları arasında güclü şəbəkəsi icmalın

İİTKM-in tabeliyində Türk Dünyası Araşdırmalar Mərkəzi fəaliyyət göstərir. Məhz Mərkəzin tabeliyində belə bir qurum yaratmaqda məqsəd qardaş ölkələrlə iqtisadi əməkdaşlığın genişlənməsinə, "Türk Dünyasına Baxış-2040" və "TDT-nin 2022-2026-cı illər üzrə Strategiyası"nda nəzərdə tutulan hədəflərə töhfə verməkdir. Mərkəzimiz "Türk dövlətləri iqtisadiyyatı" adlı kitab hazırlayıb və Türkiyədə çap etdirib. Bununla yanaşı, Türk Dövlətləri Təşkilatı (TDT) ilə birlikdə ildə dörd dəfə səkkiz dildə "Türk iqtisadi icmalı"nı nəşr edərək kommunikasiyasını həyata keçiririk.

“Türk iqtisadi icmalı” əsas makroiqtisadi göstəriciləri təqdim edir. Lakin gələcəkdə bu məzmunu genişləndirmək üçün TÜİB-lə əməkdaşlıq çərçivəsində sahəvi təhlillərin dərinləşdirilməsi, praktik biznes nümunələrinin və regional layihələrin icmala əlavə edilməsi, vizual formatların tətbiqi planlaşdırıla bilər.

daha geniş auditoriyaya çatdırılmasına imkan yaradır bilər. Təşkilat həmçinin “Türk iqtisadi icmalı”nın təqdimatlarının təşkilində, ölkədaxili və xarici işgüzar platformalarda tanıdılmasında, eləcə də iş adamlarının praktiki ehtiyaclarını nəzərə alaraq icmalın struktur və format baxımından təkmilləşdirilməsi prosesində fəal iştirak edə bilər.

Mövcud formatda “Türk iqtisadi icmalı” əsas makroiqtisadi göstəriciləri (ÜDM, sənaye və kənd təsərrüfatı artımı, ixrac və idxal, investisiyalar, bank sektorunun aktivləri, dövlət büdcəsi gəlir və xərcləri) təqdim edir. Lakin gələcəkdə bu məzmunu genişləndirmək üçün TÜİB-lə əməkdaşlıq çərçivəsində sahəvi təhlillərin dərinləşdirilməsi (məsələn, KOB-ların rolu, investisiya təşviq mexanizmləri, yeni texnologiyaların tətbiqi və s.), praktik biznes nümunələrinin və regional layihələrin icmala əlavə edilməsi, vizual formatların tətbiqi planlaşdırıla bilər. Beləliklə, “Türk iqtisadi icmalı” yalnız bir statistik mənbə deyil, həm də strateji iqtisadi qərarların qəbulunda faydalı olan analitik və vizual bir platformaya çevrilə bilər.

- “Azexport”, “Enterprise Azerbaijan” və digər innovativ layihələriniz sahibkarlığın inkişafına hansı yeniliklər təqdim edir?

Mərkəzimizin “Azexport”, “Enterprise Azerbaijan”, Rəqəmsal Ticarət Qovşağı, “Bir Pəncərə” İxraca Dəstək Mərkəzi kimi innovativ layihələri sahibkarların xidmətindədir. Azərbaycanın ixrac coğrafiyasının genişlənməsinə xidmət edən “Azexport.az” portalının Türkiyə, Rusiya və Özbəkistanın “Trendyol”, “Ozon”, “Uzum” platformalarına inteqrasiyası reallaşdırılıb. Portalda virtual sərgi zalı və konfrans məkanı layihəsi davam etdirilir və “Metaverse”in imkanlarından istifadə olunur. Virtual reallıq vasitəsilə Azərbaycanda istehsal olunan məhsullar üçün yaradılan sərgi zalının genişləndirilməsi məqsədilə Özbəkistan, Qazaxıstan, Türkiyə və Azərbaycandan olan şirkətlər layihəyə cəlb edilir. Bundan başqa, “Azexport.az” portalı tərəfindən ixracatçılara sərbəst satış sertifikatı (Certificate of Free Sale) təqdim olunur.

Digər innovativ layihəmiz “Enterprise Azerbaijan” portalı da vahid innovasiya və startap məkanının yaradılması istiqamətində iş aparır. “Enterprise Azerbaijan” portalı tərəfindən regionumuzun ən böyük startap məktəbi olan “StartUp School” layihəsi həyata keçirilir. ABŞ-nin Nevada Universiteti, Almaniyanın Süni İntellekt Araşdırma Mərkəzi ilə birgə reallaşdırılan layihəyə dünyanın müxtəlif ölkələrindən startaplar müraciət edir.

Rəqəmsal Ticarət Qovşağının genişləndirilməsi üzrə isə modernləşdirmə strategiyasına uyğun olaraq dövlət-özəl tərəfdaşlığı çərçivəsində yeni Yol Xəritəsi hazırlanıb. Yeni Yol Xəritəsinə əsasən hazırlanan “m-residency.az” portalında Azərbaycan və ingilis dilində qeyri-rezidentləri maraqlandıran məlumatlar yerləşdirilib.

- Azərbaycanın iqtisadi inkişaf strategiyasında son illər hansı əsas istiqamətlər formalaşıb və 2026-cı ildən sonrakı dövr üçün prioritetlər nələrdir?

- Prezident İlham Əliyev tərəfindən 2025-ci ilin 30 may tarixində imzalanan Sərəncama əsasən, Nazirlər Kabinetinə “Azərbaycan Respublikasının 2027–2030-cu illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nın və “Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair II Dövlət Proqramı”nın hazırlanması tapşırılıb. Mərkəzimiz hökumətin əsas beyin mərkəzi olaraq bu prosesdə aktiv fəaliyyət göstərir və ona verilən tapşırıqları icra edir. İqtisadi inkişaf intellektual potensiala bağlıdır. Yeni strate-

giyanın və dövlət proqramının tərtibinə öz töhfəmizi veririk. Sualınızın ikinci hissəsinə gəldikdə isə, bunun cavabı çox genişdir. Qısa olaraq onu deyə bilərəm ki, qarşıdakı illərdə Azərbaycanın həm yaşıl enerji məkanına, həm nəqliyyat-logistika habına, həm də intellektual mərkəzə çevrilmək potensialı var.

Azərbaycan Respublikası "Xəzər-Qara dəniz-Avropa", "Azərbaycan-Türkiyə-Avropa", "Azərbaycan-Gürcüstan -Türkiyə-Avropa" və "Azərbaycan-Mərkəzi Asiya-Avropa" yaşıl enerji dəhlizlərinin yaradılması istiqamətində mühüm addımlar atır. "Xəzər-Qara dəniz-Avropa" yaşıl enerji dəhlizinin əsas resurs mənbəyi Xəzər dənizinin 157 GW-lıq nəhəng külək enerjisi potensialıdır. Azərbaycan bu potensialın işlənilməsi üçün artıq "Masdar" şirkəti ilə 6 GW, "Fortescue Future Industries" şirkəti ilə 10 GW, "ACWA Power" şirkəti ilə 1,5 GW həcmlərində külək enerjisi layihələri üzrə əməkdaşlıq sənədləri imzalayıb. Eyni zamanda, ölkəmiz "Azərbaycan-Mərkəzi Asiya-Avropa" enerji dəhlizinin əsas təşəbbüskarıdır. Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan arasında yaradılacaq bu dəhlizin Mərkəzi Asiya ölkələrinin "Xəzər-Qara dəniz-Avropa" yaşıl enerji dəhlizinə qoşulmasına da imkan yaranacaq. Azərbaycandan keçəcək bu üç "yaşıl dəhliz" ölkəmizin müvafiq nəqliyyat-logistika infrastrukturuna (məsələn, dəmir yolu və avtomobil yolu boyunca elektrik kabeli, fiberoptik kabel və s.) uyğun yaradılacaq. Bu da imkan verir ki, biz "yaşıl enerji"dən istifadə edərək data mərkəzləri və superkompüterlər yaradaq. Nəticədə ölkəmizdə icra olun yaşıl enerji layihələrdən əldə olunacaq enerji nəhəng süni intellekt superkompüterləri vasitəsilə məhsuldar gücə çevrilə bilər. Yəni superkompüterlər əslində süni intellekt fabrikləridir. Bu fabriklərdə süni intellekt tokenləri (rəqəmsal vahidlər) yaradılır və həmin tokenlər daha sonra tətbiq sahələrinə yönəldilir, problemləri həll edən süni intellekt həllərinə çevrilir. Məqsəd süni intellektin bütün dəyər zəncirində yer almaq, nəhəng məlumat mərkəzləri qurmaq və inkişaf etdirmək olmalıdır. İqtisadi diplomatiya ilə bir tərəfdən "yaşıl enerji" şirkətlərini ("Masdar", "Fortescue Future Industries", "ACWA Power"), digər tərəfdən isə data emalında maraqlı olan texnologiya şirkətlərini ("Google", "Microsoft", "Amazon", "Huawei", "Apple Inc.", "NVIDIA" və s.) cəlb etmək faydalı olar.

Azərbaycan həm yaşıl enerji məkanı, həm nəqliyyat-logistika habı, həm də intellektual mərkəz kimi formalaşa bilər. Araşdırmamız göstərir ki, Azərbaycanın enerji və rəqəmsal potensialını birləşdirməklə ölkənin süni intellekt və yüksək texnologiyalar sahəsində regional mərkəzə çevrilməsi istiqamətində potensial böyükdür. Şübhəsiz ki, 2026-cı ildən sonrakı dövr üçün qeyd edilən məsələ prioritetimiz olacaq.

- Sonda I Azərbaycan-Türkiyə İnvestisiya Forumu ilə bağlı fikirləriniz və bu ilki ikinci forumdan gözləntiləriniz nələrdir? Sizcə bu forumların keçirilməsinin ənənə halı almasının iqtisadi əməkdaşlıq baxımından strateji əhəmiyyəti nədir?

- Azərbaycan–Türkiyə əlaqələri çoxşaxəlidir və siyasi, hərbi, iqtisadi, sosial sahələr də daxil olmaqla inkişaf edir. 2021-ci il iyunun 15-də imzalanan Şuşa Bəyannaməsi isə strateji məsələlərdə fəaliyyətimizin əlaqələndirilməsi baxımından müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Beynəlxalq və regional müstəvidə ölkələrimizin əməkdaşlığı günü-gündən dərinləşir. Türk Dövlətləri Təşkilatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (ECO), D-8 və digər qurumlar çərçivəsində əlaqələndirilmiş addımlar atılır. Əlbəttə ki, Bakıda Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının və Türkiyə Cümhuriyyətinin yaradılmasının 100-cü ildönümünə həsr olunmuş Azərbaycan–Türkiyə İnvestisiya Forumunun keçirilməsini çox yüksək qiymətləndirirəm. Bu mühüm tədbirdə hər iki ölkədən dövlət qurumları və özəl sektoru təmsil edən 600-dən çox nümayəndə iştirak edib. Bu ənənənin davamı olaraq II Azərbaycan–Türkiyə İnvestisiya Forumunun təşkili təqdirəlayiqdir və biz bunu alqışlayırıq. Düşünürəm ki, iqtisadi əməkdaşlıq baxımından ölkələrimiz arasında investisiya qoyuluşunun artması da strateji əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan müstəqillik tarixində xarici ölkələr arasında ən çox investisiyanı Türkiyəyə yatırıb. Həmçinin, ölkəmizdə qeyri-neft-qaz sektoruna investisiya yatıran ölkələr arasında Türkiyə ilk sırada yer alır. Azərbaycanda Türkiyə şirkətlərinin fəaliyyəti üçün bütün şərait yaradılıb, hazırda işğaldan azad edilən ərazilərdə türk şirkətləri böyük layihələr icra edirlər. Onların ölkəmizin bütün regionlarında aktiv fəaliyyət göstərməsi və daha çox investisiya qoyması üçün imkanlar var. Bu baxımdan II Azərbaycan–Türkiyə İnvestisiya Forumunun keçirilməsi iqtisadi əməkdaşlığımızın daha da dərinləşməsinə töhfə verəcək.

Virtual reallıq vasitəsilə Azərbaycanda istehsal olunan məhsullar üçün yaradılan sərgi zalının genişləndirilməsi məqsədilə Özbəkistan, Qazaxıstan, Türkiyə və Azərbaycandan olan şirkətlər layihəyə cəlb edilir. Bundan başqa, "Azexport.az" portalı tərəfindən ixracatçılara sərbəst satış sertifikatı təqdim olunur.

ALİ AYBEY

Türkiyə Respublikası Əmək və Sosial Müdafiəsi Nazirliyi Xarici Əlaqələr və Avropa İttifaqı Baş İdarəsinin Rəisi

ƏMƏK VƏ SOSİAL TƏMİNAT SAHƏLƏRİNDƏ TÜRKİYƏ-AZƏRBAYCAN MÜNASİBƏTLƏRİ: KÖKLÜ ƏMƏKDAŞLIĞIN TARİXİ İNKİŞAFI VƏ MÜASİR DİNAMİKASI

Türkiyə ilə Azərbaycan arasında mövcud olan müstəsna münasibətlər ortaq tarixə, mədəniyyətə və qardaşlıq bağlarına əsaslanan güclü əməkdaşlıq vizyonu üzərində qurulmuşdur. İki ölkə arasında əməkdaşlığın ən çox sistemləşmiş sahələrindən biri olan əmək münasibətləri, sosial müdafiə və məşğulluq siyasətləri 30 ildən artıq müddətdə aparılan birgə fəaliyyətlər nəticəsində əhatəli hüquqi çərçivəyə malik olmuşdur. Bu çərçivə həm qarşılıqlı təcrübə mübadiləsini, həm də sosial müdafiə hüquqlarının qorunmasını təmin etməklə, iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlığın sistemləşmiş əsaslarını daha da möhkəmləndirmişdir. Nəticə etibarilə qarşılıqlı investisiyalar artmaqda və hər iki ölkənin iqtisadiyyatına çoxşaxəli töhfə verəcək əməkdaşlıqların inkişafı üçün münbit şərait yaranmaqdadır.

Sosial müdafiə sahəsində tənzimləmələr

Türkiyə ilə Azərbaycan arasında sosial müdafiə sahəsində münasibətlərin əsasını 17 iyul 1998-ci il tarixində Ankarada imzalanmış və 9 avqust 2001-ci ildə qüvvəyə minmiş "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında sosial müdafiə sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş" təşkil edir. Sazişin icrasına dair Prosedur Müqavilə isə 6 may 2004-cü il tarixində Bakıda imzalanaraq qüvvəyə minmişdir. Bu sənədlər hər iki ölkə vətəndaşlarının sosial sığorta stajlarının qarşılıqlı tanınmasını və sosial müdafiəsi hüquqlarının qorunmasını nəzərdə tutan əhatəli müddəalar ehtiva edir.

Türkiyədə 4447 saylı Qanunla işsizlik sığortasının tətbiqinə

başlanıldıqdan sonra, işsizlik sığortası ilə bağlı müddəaların da daxil edilməsi məqsədilə mövcud Sazişin yenilənməsini nəzərdə tutan Əlavə Saziş 18 sentyabr 2006-cı il tarixində Bakıda imzalanmış və 14 dekabr 2011-ci il tarixindən etibarən qüvvəyə minmişdir.

Əmək resursları və əməkdaşlıq sahəsində tənzimləmələr

İki ölkə arasında əmək resurslarının hərəkətliliyinə dair hüquqi çərçivə 13 noyabr 2013-cü il tarixində Ankarada imzalanmış və 18 iyun 2014-cü ildə qüvvəyə minmiş "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında işçi qüvvəsinin qarşılıqlı əmək fəaliyyətinə dair Saziş" ilə formalaşdırılmışdır. Əmək münasibətləri sahəsində sistemləşmiş əməkdaşlıq isə 1995-ci il tarixli Əməkdaşlıq Protokolu ilə başlanmış, 1997-ci il tarixli Nazirliklərarası Əməkdaşlıq Sazişi ilə genişləndirilmiş və müasir tələblərə uyğun olaraq yenilənərək 13 noyabr 2013-cü ildə imzalanmış, 11 iyun 2014-cü ildə qüvvəyə minmiş "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında əmək, sosial müdafiə və məşğulluq sahələrində əməkdaşlığa dair Saziş" ilə aktual vəziyyətə uyğunlaşdırılmışdır.

Birgə Daimi Komissiyanın korporativ rolu

İki ölkə arasında institusional və texniki əməkdaşlığın təmin edilməsində əsas mexanizm 2002-ci ildə yaradılmış "Türkiyə-Azərbaycan arasında əmək və sosial müdafiə sahəsində əməkdaşlıq üzrə Birgə Daimi Komissiyası"dır. Komissiya 2004-cü ildən etibarən mütəmadi olaraq keçirilən iclaslar vasitəsilə əməkdaşlıq fəaliyyətlərinin planlaşdırılmasını, əlaqələndirilməsini və icrasına nəzarəti davam etdirir. Qeyd etmək lazımdır ki, Türkiyə üçün ən köklü Birgə Daimi Komissiya mexanizmi məhz Azərbaycan ilə formalaşdırılmışdır.

Birgə Daimi Komissiyasının 11-ci iclası 30 may 2024-cü il tarixində Bakıda keçirilmiş, iclasın yekununda qəbul edilmiş 2024-2025-ci illər üzrə Fəaliyyət Planında nəzərdə tutulan 30 tədbirin əksəriyyəti uğurla icra olunmuş, icra olunmayan fəaliyyətlər isə 2026-2027-ci illər dövrünə keçirilmişdir.

Birgə Daimi Komissiyasının 12-ci iclası isə Türkiyə Respublikasının əmək və sosial müdafiə naziri cənab Prof. Dr. Vedat Işıkhan və Azərbaycan Respublikasının əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri cənab Anar Əliyevin həmsədrliyi ilə, cənab Anar Əliyevin vəzifəyə təyin olunduqdan sonra həyata keçirdiyi ilk xarici səfər çərçivəsində 2 sentyabr 2025-ci il tarixində Ankarada keçirilmiş və iclasın sonunda imzalanan Protokol ilə 2026–2027-ci illər üzrə Fəaliyyət Planı rəsmi olaraq qəbul edilmişdir. Sözügedən Plan ümumilikdə 35 fəaliyyət tədbirini əhatə edir.

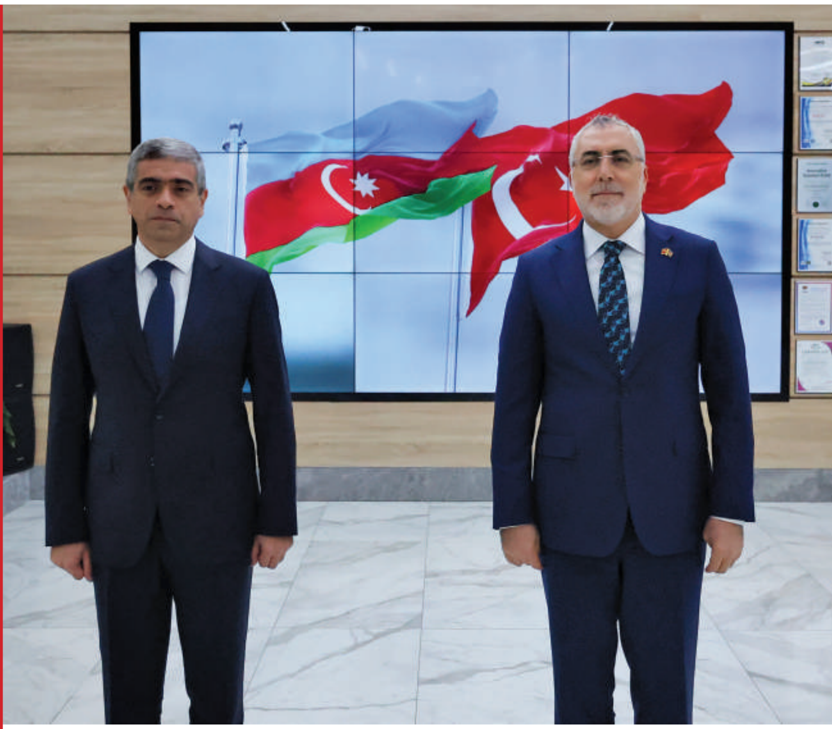

İki ölkə arasında institusional və texniki əməkdaşlığın təmin edilməsində əsas mexanizm 2002-ci ildə yaradılmış "Türkiyə-Azərbaycan arasında əmək və sosial müdafiə sahəsində əməkdaşlıq üzrə Birgə Daimi Komissiyası"dır. Komissiya 2004-cü ildən etibarən mütəmadi olaraq keçirilən iclaslar vasitəsilə əməkdaşlıq fəaliyyətlərinin planlaşdırılmasını, əlaqələndirilməsini və icrasına nəzarəti davam etdirir. Qeyd etmək lazımdır ki, Türkiyə üçün ən köklü Birgə Daimi Komissiya mexanizmi məhz Azərbaycan ilə formalaşdırılmışdır.

Birgə Daimi Komissiyasının 11-ci iclası 30 may 2024-cü il tarixində Bakıda keçirilmiş, iclasın yekununda qəbul edilmiş 2024-2025-ci illər üzrə Fəaliyyət Planında nəzərdə tutulan 30 tədbirin əksəriyyəti uğurla icra olunmuş, icra olunmayan fəaliyyətlər isə 2026-2027-ci illər dövrünə keçirilmişdir.

Münasibətlərdə mövcud inkişaflar

Türkiyə Respublikasının Əmək və sosial müdafiə naziri cənab Prof.Dr. Vedat Işıkhan 5 dekabr 2025-ci il tarixində Bakıda keçirilmiş Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) əmək, məşğulluq və sosial müdafiə nazirlərinin iclası çərçivəsində etdiyi çıxışında Türk dünyasında əmək və sosial siyasət sahəsində sistemləşmiş əməkdaşlığın əldə etdiyi səviyyəyə diqqət çəkmişdir. Nazirimiz bu prosesin əsas mərhələlərindən birinin 30 oktyabr 2024-cü il tarixində Ankarada Əmək və Sosial Müdafiə Nazirliyinin ev sahibliyi ilə keçirilmiş "Türk Dövlətlərində Sosial Müdafiə, Əmək Münasibətləri və Sosial Xidmətlər" mövzusunda dəyirmi masa toplantısı olduğunu vurğulamışdır.

Həmin toplantıdan sonra intensivləşən məsləhətləşmə və əlaqələndirmə prosesinin aidiyyəti nazirlərin ilk dəfə ortaq platformada bir araya gəlməsi ilə sistemləşmiş xarakter aldığını qeyd etmişdir. Bu inkişafın, TDT-yə üzv ölkələrin liderlərinin 6 noyabr 2025-ci il tarixində Qırğızıstanın paytaxtı Bişkek şəhərində keçirilmiş Zirvə görüşündə əmək, məşğulluq və sosial müdafiə sahələrində əməkdaşlığın gücləndirilməsinə dair nümayiş etdirdikləri siyasi iradəyə uyğunluğunu vurğulamışdır. Nazirimiz həmçinin "Türk Dünyası-2040" baxışı çərçivəsində üzv ölkələr arasında əməkdaşlığın bütün sahələrdə daha da dərinləşdirilməsinin vacibliyini vurğulamışdır.

Cənab nazir, beynəlxalq əmək resurslarının hərəkətliliyinin artırılmasının regional inkişaf, ixtisaslı işçi qüvvəsinə çıxış və üzv ölkələrin bacarıq potensialının gücləndirilməsi baxımından strateji əhəmiyyət daşıdığını da qeyd etmişdir. Bu kontekstdə TDT çərçivəsində tətbiq edilə bilən çoxtərəfli əmək resursları sazişinin reallaşdırılmasının iqtisadi inteqrasiyanı gücləndirəcəyini, sosial rifaha töhfə verəcəyini və TDT daxilində həmrəyliyi daha da görünən edəcəyini xüsusi vurğulamışdır.

Digər tərəfdən, cənab nazir 10 dekabr 2025-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Türkiyədəki fövqəladə və səlahiyyətli səfiri cənab Rəşad Məmmədovu qəbul etməsi, Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərində məsləhətləşmə mexanizmlərinin effektivliyini nümayiş etdirən əhəmiyyətli görüş kimi qiymətləndirilir.

TDT-yə üzv ölkələrin liderlərinin 6 noyabr 2025-ci il tarixində Qırğızıstanın paytaxtı Bişkek şəhərində keçirilmiş Zirvə görüşündə əmək, məşğulluq və sosial müdafiə sahələrində əməkdaşlığın gücləndirilməsinə dair nümayiş etdirdikləri siyasi iradəyə uyğunluğunu vurğulamışdır. Nazirimiz həmçinin "Türk Dünyası-2040" baxışı çərçivəsində üzv ölkələr arasında əməkdaşlığın bütün sahələrdə daha da dərinləşdirilməsinin vacibliyini vurğulamışdır.

Ümumi qiymətləndirmə

Cənab Prezidentlərimizin rəhbərliyi altında "Bir millət, İki dövlət" prinsipi əsasında hər gün daha da inkişaf edən Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri iş həyatı və sosial müdafiə sahəsində yuxarıda izah edilən sistemləşdirilmiş əməkdaşlığın davamlılığı sayəsində möhkəmlənməkdədir. Sosial müdafiə, məşğulluq, əmək resurslarının hərəkətliliyi, əməyin mühafizəsi və təhlükəsizliyi kimi sahələrdə imzalanmış sazişlər, fəaliyyət planları və birgə layihələr iki ölkə arasında qarşılıqlı etimadın, həmrəyliyin və koordinasiyanın yüksək səviyyəsini əks etdirir.

Xüsusilə Birgə Daimi Komissiyanın nazirlərin rəhbərliyi ilə mütəmadi olaraq keçirilən iclasları iki ölkə arasında təcrübə və potensial mübadiləsinin davam edəcəyinin bariz göstəricisidir. Formalaşmış bu geniş əməkdaşlıq platforması həm iş həyatının sistemləşdirilmiş strukturunun gücləndirilməsinə, həm də Türkiyə ilə Azərbaycan arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin konkret mexanizmlərlə dəstəklənməsinə xidmət edir.

AZƏRBAYCANDA İNVESTİSİYA MÜHİTİ:
ÜSTÜNLÜKLƏR, HÜQUQİ QORUNMA VƏ YENİ İMKANLAR

AZƏRBAYCAN SON İLLƏRDƏ CƏNUBİ QAFQAZ REGİONUNDA ƏN CƏLBEDİCİ İNVESTİSİYA MƏRKƏZLƏRİNDƏN BİRİNƏ ÇEVRİLİB. STRATEJİ COĞRAFİ MÖVQEYİ, ENERJİ VƏ NƏQLİYYAT LAYİHƏLƏRİ, MÜASİR İNFRASTRUKTUR VƏ İNVESTORLAR ÜÇÜN YARADILAN VERGİ-GÖMRÜK GÜZƏŞTLƏRİ ÖLKƏNİN BİZNES MÜHİTİNİ DAHA DA GÜCLƏNDİRİR. 2020-2025-Cİ İLLƏRDƏ AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATININ AÇIQ VƏ İNVESTOR DOSTU MODELİ HƏM YERLİ, HƏM DƏ XARİCİ KAPİTALIN DAHA SÜRƏTLİ CƏLB EDİLMƏSİNƏ İMKAN YARADIB.

1. İnvestisiya Mühitinin Üstünlükləri

Azərbaycanın investisiya üstünlükləri bir neçə istiqamət üzrə formalaşır:

Strateji coğrafi mövqe və logistika üstünlüyü

Azərbaycan Avropa, Asiya və Yaxın Şərq arasında tranzit qovşağıdır. Bakı-Tbilisi-Qars (BTQ) dəmir yolu və Bakı Beynəlxalq Dəniz Limanı yükdaşımaların həcmini artıraraq logistikanı daha səmərəli edir. Ələt Azad İqtisadi Zonası (AFEZ) bu istiqamətdə yeni regional qapı rolunu oynayır.

Davamlı iqtisadi artım və diversifikasiya

2020–2025-ci illərdə Türkiyə-Azərbaycan ticarət dövriyyəsinin 4,1 mlrd dollardan 5 mlrd dollara yüksəlməsi Azərbaycanın bölgədə formalaşdırdığı iqtisadi etibarlığın göstəricisidir. Qeyri-neft sektorunun ixracda payının 28–30%-ə çatması isə investisiya mühitinin daha əlverişli olduğunu təsdiqləyir.

Enerji və sənaye sektorlarında sinerji

TANAP, BTC, SOCAR-STAR və BTQ kimi mega layihələr Azərbaycanın enerji, sənaye və nəqliyyat sahələrində yaratdığı böyük potensialı ortaya qoyur. Bu layihələr həm də xarici şirkətlər üçün uzunmüddətli, təhlükəsiz investisiya platforması yaradır.

2. Xarici İnvestorların Hüquqi Qorunması

Azərbaycan investisiya fəaliyyətini qanunvericilik səviyyəsində qoruyur və beynəlxalq normalara uyğunlaşdırır.

Əsas hüquqi təminatlar:

- Xarici investorlar və yerli investorlar eyni hüquqi statusa malikdir.
- Dövlət tərəfindən investisiyaların müsadirədən qorunması təmin edilir.
- Investisiya müqavilələri beynəlxalq arbitraj mexanizmləri ilə dəstəklənir.
- Gəlirlərin və dividendlərin sərbəst şəkildə ölkədən çıxarılmasına icazə verilir.

Azərbaycan 50-dən çox ölkə ilə İkitərəfli İnvestisiyaların Qorunması Sazişləri (BITs) imzalayıb və Dünya Bankının "Arbitraj Mərkəzi" daxil olmaqla müxtəlif beynəlxalq mexanizmlərə üzvdür.

3. Vergi və Gömrük Güzəştləri

İnvestisiya təşviqləri Azərbaycanda investorların əsas üstünlük kimi qeyd etdiyi sahələrdən biridir. Xüsusilə sənaye parklarında və prioritet sahələrdə fəaliyyət göstərən şirkətlər üçün geniş güzəştlər mövcuddur.

Vergi güzəştləri 2020-2025-ci illərdə xüsusilə türk şirkətlərinin Azərbaycandakı fəallığının artmasına səbəb olub. Hazırda ölkədə 1 500-dən çox Türkiyə şirkəti fəaliyyət göstərir və investisiyaların böyük hissəsi sənaye, tikinti və logistika sahələrinə yönəlib.

Əsas vergi və gömrük güzəştləri:

- 7 il müddətinə gəlir, mənfəət, əmlak və torpaq vergisindən azadolma
- Avadanlıq və texnika idxalında ƏDV və gömrük rüsumlarından tam azadolma
- Sənaye parklarında qeydiyyatdan keçən şirkətlər üçün:
  - 7 il ərzində mənfəət və gəlir vergisinin 50%-i güzəştlidir
  - Torpaq və əmlak vergisindən tam azadolma
  - Enerji və kommunal xidmətlərə outlay dəstəyi

Bu güzəştlər 2020-2025-ci illərdə xüsusilə türk şirkətlərinin Azərbaycandakı fəallığının artmasına səbəb olub. Hazırda ölkədə 1 500-dən çox Türkiyə şirkəti fəaliyyət göstərir və investisiyaların böyük hissəsi sənaye, tikinti və logistika sahələrinə yönəlib.

4. AFEZ - Ələt Azad İqtisadi Zonası

Ələt Azad İqtisadi Zonası Azərbaycanın investisiya strategiyasında əsas dönüş nöqtələrindən biri sayılır. AFEZ regional istehsal, logistika və innovasiya mərkəzinə çevrilir və investorlar üçün dünyada ən rəqabətli azad zona modellərindən birini təklif edir.

AFEZ-in üstünlükləri:

- Təkrar vergi yoxlamalarının qadağan edilməsi
- 0% gəlir, mənfəət, torpaq, ƏDV və gömrük vergisi
- 100% xarici mülkiyyət hüququ
- Sadələşdirilmiş hüquqi mühit və sürətli qeydiyyat
- Avropa–Asiya tranzit yollarının kəsişməsində yerləşmə

AFEZ tərəfdaş şirkətlər üçün istehsaldan ixraca qədər bütün logistik mərhələlərin vahid məkanda icra olunmasına imkan yaradır.

5. Sənaye Parkları və Güzəştlər

Azərbaycan hazırda bir neçə sənaye və texnologiya parkına sahibdir. Bu parklar müxtəlif sektorlar üzrə ixtisaslaşıb və investorlar üçün həm infrastruktur, həm də vergi üstünlükləri təklif edir.

Əlät Azad İqtisadi Zonası Azərbaycanın investisiya strategiyasında əsas dönüş nöqtələrindən biri sayılır. AFEZ regional istehsal, logistika və innovasiya mərkəzinə çevrilir və investorlar üçün dünyada ən rəqabətli azad zona modellərindən birini təklif edir.

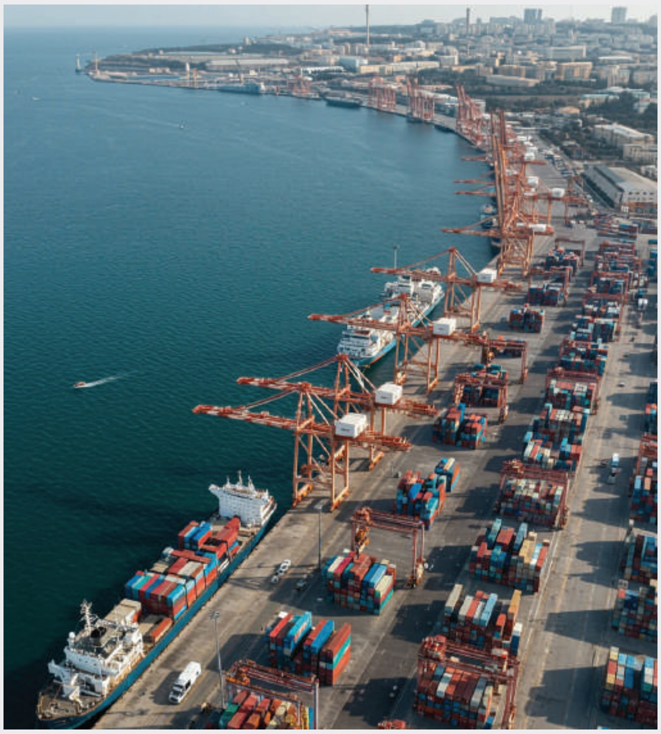

Əsas sənaye parkları:

- Sumqayıt Kimya Sənaye Parkı
- Pirallahı Sənaye Parkı (farmasevtika)
- Mingəçevir Yüksək Texnologiyalar Parkı
- Balaxanı Sənaye Parkı
- Ağdam və Cəbrayıl Sənaye Parkları (işğaldan azad edilmiş ərazilərdə)

Sənaye parklarında tətbiq edilən güzəştlər:

- 7 illik vergi azadolmaları
- İdxalda avadanlıqlar üçün gömrük və ƏDV güzəştləri
- İnfrastrukturdan pulsuz və ya güzəştli istifadə
- Texnologiya parklarında Ar-Ge fəaliyyətlərinə əlavə dəstəklər

Sektorlar üzrə ticarət və investisiya payları (2020–2025):

Məhsul qrupu	Pay (%)	Qeyd
Kimya məhsulları	25%	Sənayenin əsas ixrac qolu
Tikinti materialları	20%	Şirkətlərin əsas idxal sektoru
Qida məhsulları	18%	Agroparklar vasitəsilə inkişaf edir
Neft məhsulları	15%	BTC və SOCAR layihələri
Elektrik avadanlıqları	12%	Yüksək texnologiyalar parklarından ixrac

Azərbaycanın investisiya mühiti 2020–2025-ci illər ərzində həm hüquqi, həm vergi, həm də infrastruktur baxımından daha güclü və rəqabətədavamlı hala gəlib. AFEZ, sənaye parkları, gömrük və vergi güzəştləri, enerji və nəqliyyat layihələri ölkəni regionun ən cəlbedici investisiya mərkəzinə çevirir.

Strateji layihələr – TANAP, BTC, BTQ və SOCAR-STAR iqtisadi təhlükəsizliyi gücləndirməklə yanaşı, xarici investorlar üçün etibarlı uzunmüddətli əməkdaşlıq platforması yaradır.

Bütün bu faktorlar Azərbaycanı yaxın illərdə yüksək texnologiyalı istehsal, logistika və aqrar sənaye üzrə regional liderə çevirmək potensialına sahib ölkə kimi önə çıxarır.

TÜRKİYƏ-AZƏRBAYCAN İQTİSADİ ƏLAQƏLƏRİ VƏ İNVESTİSİYA TƏŞVİQLƏRİ

Türkiyə və Azərbaycan arasında iqtisadi əməkdaşlıq son illərdə strateji əhəmiyyət kəsb edir. İkitərəfli ticarət həcmi, birgə layihələr və investisiya təşviqləri iki ölkəni regional iqtisadi inteqrasiyanın mərkəzinə çevirir. 2020–2025-ci illər arasında bu əməkdaşlıq sabit artım nümayiş etdirib və yeni imkanlar yaradıb.

1. 2020–2025 İxrac və İdxal Analizi

2020–2025-ci illər ərzində Türkiyə-Azərbaycan ticarətində illik orta artım tempi 6–8% olmuşdur.

- **2020:** Ümumi ticarət həcmi - 4,1 mlrd. ABŞ dolları
- **2025 (proqnoz):** Ümumi ticarət həcmi - 5,0 mlrd. ABŞ dolları
- **Azərbaycan ixracında qeyri-neft məhsullarının payı:** 28–30%
- Türk şirkətləri Azərbaycanın idxalında xüsusilə kimya, tikinti materialları və qida məhsulları üzrə ön plandadır.

AZPROMO tərəfindən təqdim olunan ixrac təşviqləri şirkətlərə ticari heyət dəstəyi, bazar araşdırmaları, beynəlxalq sertifikat xərclərinin qarşılanması kimi imkanlar yaradır. Hazırda ixrac təşviqləri ixrac dəyərinin 3–5%-i həcmində ödənilir.

Cədvəl 1. 2020-2025-ci illər üzrə Türkiyə-Azərbaycan ümumi ticarət həcmi (mlrd ABŞ dolları)

İl	Ticarət həcmi (mlrd USD)	Artım tempi
2020	4.1	—
2021	4.3	4.8%
2022	4.5	4.6%
2023	4.7	4.4%
2024	4.85	3.1%
2025 (proqnoz)	5.0	3.2%

Bu dövr ərzində ticarət həcminin xüsusilə qeyri-neft sektoru hesabına genişlənməsi diqqət çəkir.

Sektor	Əsas Məhsullar	Qeyd
Energetika	Neft, qaz	BTC və TANAP vasitəsilə ixrac
Sənaye	Tikinti materialları, kimya məhsulları	Sumqayıt, Qaradağ, Mingəçevir sənaye parkları
Kənd təsərrüfatı	Qida məhsulları	Şəmkir və Yalama aqroparkları
Nəqliyyat və logistika	Dəmir yolu, konteyner daşımaları	BTQ dəmir yolu
Yüksək texnologiyalar	Elektronika, Ar-Ge məhsulları	Pirallahı və Mingəçevir Texnoparkları

2. Əsas Sektorlar və Ticarət Məhsulları

Türkiyə-Azərbaycan iqtisadi əməkdaşlığı bir neçə əsas sektor üzrə formalaşıb:

Ən çox ticarət edilən məhsullar:

- kimya məhsulları (25%);
- tikinti materialları (20%);
- qida məhsulları (18%);
- neft məhsulları (15%);
- elektrik-avadanlıqlar (12%).

Cədvəl 2. Türkiyə-Azərbaycan arasında ən çox ticarət edilən məhsul qrupları (2020-2025)

Məhsul qrupu	Ticarət payı (%)	Açıqlama
Kimya məhsulları	25%	Boya, plastik, sənaye kimyası
Tikinti materialları	20%	Sement, dəmir, polad, boru məhsulları
Qida məhsulları	18%	Un, yağlar, konservlər
Neft və neft məhsulları	15%	Emal olunmuş yanacaq və neft-kimya
Elektrik və elektron avadanlıq	12%	Kabel, məişət elektronikası

Cədvəllərdən göründüyü kimi, 2020–2025-ci illərdə ticarətin strukturu iki ölkənin sənaye və energetika sahələrindəki inteqrasiyasını daha da dərinləşdirmişdir.

3. Türk Şirkətlərinin Azərbaycandakı Fəaliyyəti

Türkiyə şirkətləri Azərbaycanda həm sənaye, həm də xidmət sektorunda fəal iştirak edir. 2025-ci ilə olan məlumata görə, ölkədə 1 500-dən çox Türkiyə şirkəti fəaliyyət göstərir.

Əsas fəaliyyət sahələri:

- İnşaat və tikinti
- Energetika və neft emalı (SOCAR-STAR, TANAP)
- Logistika və nəqliyyat
- Qida sənayesi və kənd təsərrüfatı

Azərbaycan hökuməti tərəfindən tətbiq edilən 7 illik vergi və gömrük güzəştləri, türk şirkətlərinə xüsusilə sənaye parklarında böyük üstünlüklər təmin edir.

4. Birgə Layihələr və Strateji İnvestisiyalar

İki ölkə arasındakı ən mühüm strateji layihələr regional iqtisadi əməkdaşlığı gücləndirir:

- TANAP – Azərbaycan qazının Türkiyə və Avropaya çatdırılması
- BTC – Xəzər neftinin beynəlxalq bazarlara çıxışı
- BTQ – Asiya–Avropa ticarət yolunun genişlənməsi
- SOCAR-STAR – Neft emalı, texnologiya transferi və sənaye sinerjisi

Bu layihələr təkcə enerji deyil, həm də nəqliyyat və sənaye sahələrində inteqrasiyanın dərinləşməsinə səbəb olub.

5. Azərbaycanda İnvestisiya Təşviqləri

Azərbaycanın təqdim etdiyi investisiya təşviqi mexanizmləri xarici şirkətlərin, o cümlədən türk investorlarının aktiv fəaliyyətini stimullaşdırır.

Əsas güzəştlər:

- Vergilərdən azadolma: 7 il ərzində gəlir, əmlak və torpaq vergisindən azadlıq
- ƏDV və gömrük güzəştləri: İdxal olunan avadanlıqlara tətbiq olunur
- Sənaye parklarında əlavə imtiyazlar

Sənaye və texnologiya parklarında fəaliyyət göstərən şirkətlər üçün:

- 7 il müddətinə gəlir və mənfəət vergisinin 50%-dən azadolma
- Avadanlıq idxalında ƏDV və gömrük güzəştləri
- Əmlak və torpaq vergisi üzrə tam azadolma

2020–2025-ci illər arasında Türkiyə–Azərbaycan iqtisadi əlaqələri davamlı şəkildə inkişaf etmiş, ticarət həcmi 4,1 mlrd dollardan 5,0 mlrd dollara yüksəlmişdir. Qeyri-neft sektorunun payının artması, türk şirkətlərinin geniş fəaliyyəti və strateji layihələr ölkələrarası əməkdaşlığı daha da gücləndirmişdir.

Gələcəkdə əməkdaşlığın yüksək texnologiyalar, innovasiya və aqrar sənaye istiqamətində daha da genişlənəcəyi gözlənilir.

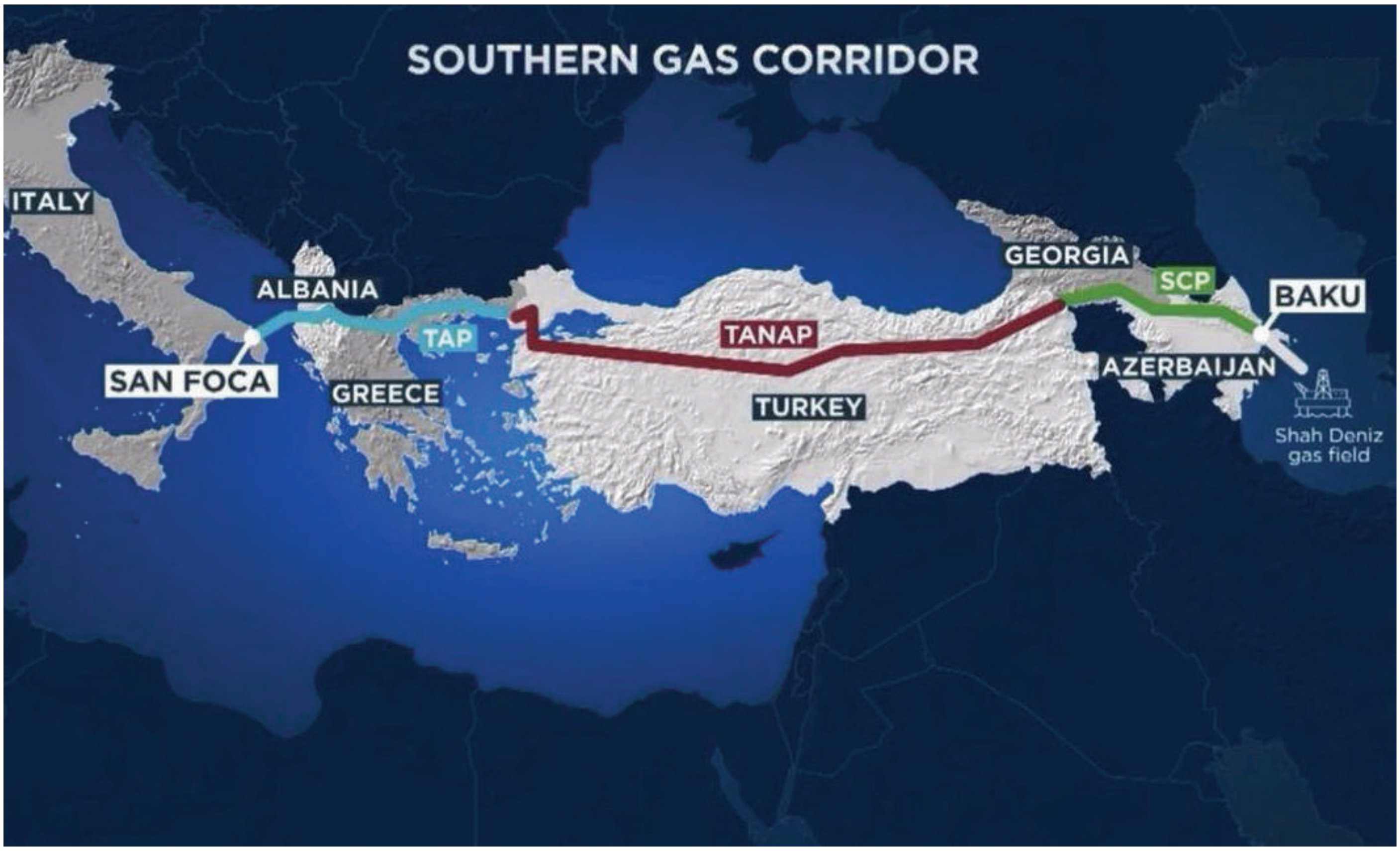

QARABAĞ VƏ ŞƏRQİ ZƏNGƏZUR: AZƏRBAYCANIN YENİ İQTİSADİ ZONALARI

2020-Cİ İLDƏN SONRA AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATINDA YENİ BİR MƏRHƏLƏ BAŞLADI: QARABAĞ VƏ ŞƏRQİ ZƏNGƏZURUN BƏRPASI VƏ YENİDƏN QURULMASI. BU ƏRAZİLƏR YALNIZ STRATEJİ VƏ MƏDƏNİ ƏHƏMİYYƏT DAŞIYAN BÖLGƏLƏR DEYİL, HƏM DƏ AZƏRBAYCANIN GƏLƏCƏK İQTİSADİ İNKİŞAFININ ƏSAS LOKOMOTİVLƏRİNDƏN BİRİNƏ ÇEVRİLİR.

Hazırda dövlətin “Böyük Qayıdış”, “Ağıllı Şəhər”, “Ağıllı Kənd”, “Yaşıl Enerji Zonası” konsepsiyaları regionu tamamilə yeni iqtisadi məkana çevirir.

1. Yeni İqtisadi Zonalara Baxış

Bu bölgələrdə dövlət tərəfindən yaradılan institusional baza, vergi və gömrük güzəştləri, yaşıl enerji konsepsiyası, ağıllı texnoloji həllər və infrastruktur layihələri investisiya üçün unikal şərait yaradır.

Cədvəl 1. Qarabağ & Şərqi Zəngəzurun iqtisadi potensialı (ümumi baxış)

İqtisadi İmkan	Təsviri	Üstünlüklər
Kənd təsərrüfatı zonaları	100 min ha-dan çox münbit torpaq, su ehtiyatları	Aqroparklar, iri təsərrüfatlar
Yaşıl enerji zonası	Günəş – 7,200+ MVt; Külək – 2,000 MVt potensial	Enerji ixrac potensialı
Turizm	Şuşa, Hadrut, Laçın, Kəlbəcər, Zəngilan	Dağ turizmi, sağlamlıq turizmi, mədəni irs
Sənaye parkları	Araz Vadisi İqtisadi Zonası, Cəbrayıl və digər texnoparklar	Vergi və gömrük güzəştləri
Logistika	Zəngəzur dəhlizi konsepti	Yeni regional ticarət xətti

2. Əsas Sənaye və İnvestisiya İnfrastrukturunun İnkişafı

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur regionu artıq bir neçə mühüm sənaye və iqtisadi infrastrukturla təmin edilir.

Araz Vadisi İqtisadi Zonası (Jabrail Industrial Park)

- 200 hektardan artıq ərazi
- Tam vergi və gömrük güzəştləri
- Enerji, su, qaz tam təminat
- Region üzrə ən böyük sənaye mərkəzi

Cədvəl 2. Araz Vadisi İqtisadi Zonasında tətbiq edilən təşviqlər

Güzəşt növü	Müddət	Əhatə
Gəlir və mənfəət vergisindən azadolma	10 il	Bütün rezidentlər
ƏDV-dən azadolma	10 il	İdxal avadanlığı və xammal
Torpaq və əmlak vergisi	10 il	İstehsal sahələri
Gömrük rüsumları	0%	İdxal olunan avadanlıq

3. Kənd Təsərrüfatı və Aqropark İnkişafı

Qarabağ düzənliyi və Zəngilan–Cəbrayıl bölgələri kənd təsərrüfatı üçün ideal şəraitə malikdir.

Kənd təsərrüfatı layihələri (ümumi istiqamətlər)

Investment Guide məlumatlarına görə burada planlaşdırılan layihələr:

- Taxıl istehsalı zonasının genişləndirilməsi
- Üzümçülük, meyvəçilik, pambıqçılıq
- Heyvandarlıq klasterləri
- Aqroparklar şəbəkəsi

Cədvəl 3. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur üzrə kənd təsərrüfatı imkanları

Sahə	Məkan	Potensial	Dövlət dəstəyi
Taxılçılıq	Ağdam, Füzuli	25–40 min ha əkin	Subsidiyalar + texnika dəstəyi
Üzümçülük	Füzuli, Zəngilan	Yüksək ixrac potensialı	Aqropark güzəştləri
Meyvə bağları	Cəbrayıl, Qubadlı	Nar, fındıq, alma	Güzəştli kreditlər
Heyvandarlıq fermaları	Kəlbəcər, Laçın	Dağlıq təbii yem bazası	Dövlət proqramı

4. Yaşıl Enerji Zonası - Regionun Yeni Brendi

Prezident İlham Əliyev Qarabağı “Yaşıl Enerji Zonasına” çevirilməsi barədə qərar qəbul edib.

Bu, həm ekoloji təmiz istehsal, həm də ucuz maliyyətli enerji təminatı deməkdir.

Enerji potensialı

Enerji növü	Potensial	Məkan
Günəş	7,200 MVt	Cəbrayıl, Zəngilan
Külək	2,000 MVt	Kəlbəcər, Laçın
Hidroenerji	500 MVt	Kəlbəcər, Tərtər çayı hövzəsi

Üstünlüklər

- Bərpa olunan enerji əsasında çalışan sənaye parkları
- Hakimiyyət tərəfindən verilən 0% idxal rüsumu
- Yaşıl texnologiyaların tətbiqi üçün stimullar
- İxrac yönümlü enerji istehsalının inkişafı

5. Turizm: Şuşa və Kəlbəcər Yeni Mərkəzə Çevrilir

İşğaldan azad edilmiş ərazilər turizm baxımından unikal potensiala malikdir.

Cədvəl 4. Bölgənin turizm istiqamətləri

İstiqamət	Region	Xüsusiyyətlər	İnvestisiya imkanları
Mədəni irs turizmi	Şuşa	Tarixi abidələr, konsertlər	Premium hotel, mədəniyyət mərkəzləri
Dağ turizmi	Kəlbəcər	Dağlar, bulaqlar	Resort, spa, dağ otelləri
Ekoturizm	Zəngilan, Laçın	Meşə və çay ekosistemi	Eko-parklar, kampinq
Sağlamlıq turizmi	Kəlbəcər	İstisu kurortu	Sanatoriya, termal spa

Dövlətin güclü dəstəyi, vergi-gömrük güzəştləri, yaşıl enerji konsepti və beynəlxalq ticarət yolları bu zonaları dünyanın ən cəlbedici yeni iqtisadi regionlarından birinə çevirir.

6. Logistika və Zəngəzur Dəhlizi

Azərbaycanın yeni iqtisadi zonaları regionda logistika və tranzit qovşağı yaradır.

Zəngəzur Dəhlizinin iqtisadi təsiri

Investment Guide məlumatlarına əsasən dəhlizin açılması:

- Azərbaycan–Türkiyə logistikasını 40% sürətləndirəcək
- Çin–Avropa ticarət xəttinin bir hissəsi olacaq
- Qarabağ regionunda yükdaşıma və anbar mərkəzlərini stimullaşdıracaq

Cədvəl 5. Logistika & İnfrastruktur layihələri

Layihə	Təsviri	İqtisadi üstünlük
Zəngəzur dəhlizi	Naxçıvan-Zəngilan-Qars xətti	Türkiyə ilə yeni quru yolu
Araz Vadisi Logistika Mərkəzi	Yük terminalları, anbarlar	Regional tranzit mərkəzi
Füzuli Hava Limanı	Beynəlxalq	Turizm və logistika
Zəngilan Hava Limanı	Regional	Kargo potensialı

7. Xarici İnvestorlar üçün Güzəştlər (Qarabağ modelinə uyğun)

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur, digər sənaye parklarında tətbiq edilən bütün güzəştləri ehtiva edir:

Cədvəl 6. Xarici investor güzəştləri

Güzəşt	Açıqlama
Vergi güzəştləri	0% mənfəət, gəlir, torpaq, əmlak vergisi (10 il)
ƏDV azadolması	İdxal avadanlığı və texnologiya
Gömrük güzəştləri	0% idxal rüsumu
İnfrastruktur təminatı	Elektrik, su, qaz dövlət hesabına
İnvestisiya təşviqi sənədi	Əlavə 50% vergi güzəşti

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur Azərbaycanın Yeni İnkişaf Mərkəzinə çevrilir

Bu regionlar yalnız bərpa layihəsi deyil - gələcək iqtisadi modelin əsas platformasıdır.

Sektorlar - kənd təsərrüfatı, sənaye, turizm, enerji, logistika - çoxşaxəli və yüksək rentabelli investisiya imkanları təqdim edir.

Dövlətin güclü dəstəyi, vergi-gömrük güzəştləri, yaşıl enerji konsepti və beynəlxalq ticarət yolları bu zonaları dünyanın ən cəlbedici yeni iqtisadi regionlarından birinə çevirir.

SEKTORLAR ÜZRƏ İNVESTİSİYA İMKANLARI AZƏRBAYCANDA

AZƏRBAYCAN İNVESTİSİYA MÜHİTİ, DÖVLƏT DƏSTƏYİ, İNFRASTRUKTUR VƏ BAZAR POTENSİALI BAXIMINDAN MÜXTƏLİF SAHƏLƏRDƏ - KƏND TƏSƏRRÜFATINDAN SƏNAYƏYƏ, ENERJİDƏN TURİZMƏ QƏDƏR - BÖYÜK İMKANLAR TƏKLİF EDİR. AŞAĞIDA ƏSAS SEKTORLAR ÜZRƏ - REAL (MÖVCUD VƏ PLANLAŞDIRILMIŞ) LAYİHƏLƏR VƏ ÜMUMİ İNVESTİSİYA İSTİQAMƏTLƏRİ - XÜLASƏ OLUNUR.

LAYİHƏLƏRİN ÜMUMİ BAXIŞI

Cədvəl 1. Sektorlar üzrə əsas investisiya layihələri

Sektor	Layihə / İnvestisiya istiqaməti	Məkan / Region	İnvestisiya / Geri-ödəmə (ROI / Payback)	Dövlət dəstəkləri / Güzəştlər	Bazar / Potensial
Kənd təsərrüfatı	Meyvə ferması	Şəki	5,1 mln USD – ~6,7 il geri-ödəmə	Sənaye parkı / agropark güzəştləri	Yerli meyvə-tərəvəz tələbatı; ixrac potensialı
	Müasir istixana kompleksi	Abşeron	7,1 mln USD – ~3,3 il geri-ödəmə	Eyni güzəştlər	Pomidor və tərəvəz bazarı, daxili və ixrac
	Taxıl, nar kompleksləri	Kürdəmir / Zərdab	22,8 mln USD (nar), 36,5 mln USD (taxıl)	Eyni güzəştlər	Taxıl və meyvə ixracı, daxili tələbat
Heyvandarlıq	“Beyləqan” kompleks – ətin istehsalı	—	Investisiya: 43 mln USD – 8,5 il geri-ödəmə	Sənaye parkı güzəştləri	Yerli ətə böyük tələbat
	“Qobustan” süd-ət kompleksi	—	13,3 mln USD – 6 il geri-ödəmə	Eyni güzəştlər	Süd və ət məhsullarına tələbat
	“Şəki” süd-ət kompleksi	—	29,9 mln USD – 9,9 il geri-ödəmə	Eyni güzəştlər	Region bazarı + ixrac perspektivi
Aqroparklar / aqrar sektor	Pilot agroparklar (tərəvəz, meyvə, taxıl)	—	—	7 illik vergi və gömrük güzəştləri	Kənd təsərrüfatının modernləşdirilməsi, ixrac yönümlü məhsullar
Yenilənə bilən enerji	Günəş / külək enerjisi layihələri	Azad edilmiş və inzibati rayonlar	Potensial: 7 200 MVt (günəş), 2 000 MVt (külək)	“Yaşıl enerji” təşviqləri, vergi/idxal güzəştləri	Enerji ixracı, bərpa olunan enerji yönümlü sektorların inkişafı
Turizm & daşınmaz əmlak	“Caspian Dream Liner”	Nardaran, Bakı	210–250 mln USD – ROI 40–45% (müddət 5–7 il)	Azad zona / investisiya təşviqi	Dəniz turizmi, yüksək gəlirli turist seqmenti
	“Miami Residence”	Nardaran, Bakı	250–290 mln USD – ROI 35–40%	Eyni güzəştlər	İnvester və xarici turist bazarı
	“Oasis Crescent”	Nardaran, Bakı	2,000 mln USD – ROI 30–35%	Eyni güzəştlər	Kütləvi turizm və daşınmaz əmlak bazarı
Kimya sənayesi	Polistirol zavodu	Sumqayıt (kimya parkı)	21,6 mln USD – 9,7 il geri-ödəmə	10 il 0% gömrük, vergi & ƏDV güzəştləri	Plastik emal bazarı, tikinti-sənaye tələbatı
	PVC zavodu	Sumqayıt	29,7 mln USD – 4,1 il geri-ödəmə (ROI ~30.8%)	Eyni güzəştlər	PVC bazarı, tikinti və infrastruktur
	Melamin zavodu	Sumqayıt	23,6 mln USD – 4,3 il geri-ödəmə (ROI ~37%)	Eyni güzəştlər	Tikinti materialları, laminat, kimya məhsulları
	Propilen oksid zavodu	Sumqayıt	19,5 mln USD – 6 il geri-ödəmə (ROI ~23.7%)	Eyni güzəştlər	Plastik, polimer sənayesi, ixrac imkanları
Logistika & İnfrastruktur	BTQ Dəmir yolu & Bakı Limanı layihələri	Bakı-Tbilisi-Qars + Bakı limanı	—	İnvestisiya təşviqi + Azad zona rejimi (AFEZ, sənaye parkları)	Avropa-Asiya tranziti, konteyner daşımaları, region üzrə logistika hubu

Azərbaycan bir neçə sahədə böyük investisiya imkanları təqdim edir: kənd təsərrüfatı, heyvandarlıq, yenilənə bilən enerji, turizm, kimya sənayesi, logistika. Dövlətin təşviqləri - vergi, gömrük, ƏDV, azad zona rejimi - investorların xərclərini azaldır və riskləri minimuma endirir.

Xüsusilə sənaye parkları, agroparklar və azad zonalar vasitəsilə - kiçik və böyük investorlar üçün - dayanıqlı, rəqabətədavamlı və rentabelli layihələr reallaşdırmaq mümkündür.

Sektor-sektor analiz və investisiya fürsətləri

Kənd təsərrüfatı və Aqrar Sektor

- Məhsuldar istixanalar, meyvə fermaları və taxıl / meyvə kompleksləri daxili tələbatı ödəməklə yanaşı, ixrac potensialına malikdir.
- Dövlətin agropark təşviqləri (vergi və gömrük güzəştləri, subsidiyalar) investisiyanı iqtisadi baxımdan cəlbedici edir.
- Regional balanslaşdırılmış kənd təsərrüfatı — ərzaq təhlükəsizliyi və ixrac diversifikasiyası.

Heyvandarlıq

- «Beyləqan», «Qobustan», «Şəki» kimi komplekslər yüksək investisiya geri-ödəməsi və sabit bazar tələbini təmin edir.
- Dövlət dəstəyi, ucuz kommunal tariflər və vergi güzəştləri layihələrin rentabelliyini artırır.
- Yerli ət və süd istehsalı daxili bazarı təmin etməklə, ixrac potensialı da yaradır.

Yenilənə bilən enerji

- Günəş və külək enerjisi kimi bərpa olunan enerji layihələrində böyük potensial var.
- Xüsusilə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yeni infrastruktur və enerji istehsalı üçün əlverişli şərait mövcuddur.
- «Yaşıl enerji» təşviqi və dövlət dəstəyi — investisiyanı uzunmüddətli və stabil edir.

Turizm & Daşınmaz Əmlak

- Dəniz kənarı turizm, rezidens, resort və daşınmaz əmlak layihələri investorlar üçün yüksək rentabellik təklif edir.
- «Caspian Dream Liner», «Miami Residence», «Oasis Crescent» kimi layihələr 30–45% ROI ilə turist və investisiya bazarında rəqabət qabiliyyətlidir.
- Dövlət güzəştləri + azad zona rejimi investisiyanı cəlbedici edir.

Kimya sənayesi

- Plastik, polimer, PVC, melamin və propilen oksid zavodları daxili bazarı təmin etməklə yanaşı ixrac üçün də perspektivlidir.
- Sənaye parklarında vergi + gömrük + ƏDV güzəştləri istehsal xərclərini aşağı salır.
- Tikinti, emal, idxalat-əvəzləmə və ixrac üçün böyük potensial.

Logistika & İnfrastruktur

- BTQ dəmir yolu, Bakı limanı və region tranziti investisiya üçün uzunmüddətli perspektiv yaradır.
- Azərbaycanın coğrafi mövqeyi tranzit hubu rolunu gücləndirir.
- Azad zonalar və sənaye parkları logistika və istehsal şirkətləri üçün əlverişli mühitdir.

Niyə İndi İnvestisiya Üçün Uyğundur?

- Azərbaycan hökuməti yeni investorlara vergi və gömrük güzəştləri, sanaye/azad zonalar və təkrarolunmaz dövlət dəstəyi təqdim edir.
- Bazar tələbi — kənd təsərrüfatı məhsulları, ərzaq, polimer, tikinti materialları, enerji, turizm və daşınmaz əmlak — artır.
- Regionun tranzit mərkəzinə çevrilmə strategiyası logistik və nəqliyyat sahələrində geniş perspektivlər açır.
- Enerji, kənd təsərrüfatı, sənaye və turizm sektorlarında taraz investisiya portfeli mümkün - risklər diversifikasiya edilə bilər.

Azərbaycan bir neçə sahədə böyük investisiya imkanları təqdim edir: kənd təsərrüfatı, heyvandarlıq, yenilənə bilən enerji, turizm, kimya sənayesi, logistika. Dövlətin təşviqləri - vergi, gömrük, ƏDV, azad zona rejimi - investorların xərclərini azaldır və riskləri minimuma endirir.

Xüsusilə sənaye parkları, agroparklar və azad zonalar vasitəsilə - kiçik və böyük investorlar üçün - dayanıqlı, rəqabətədavamlı və rentabelli layihələr reallaşdırmaq mümkündür.

AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATINA MAKRO BAXIŞ

AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATI SON İLLƏRDƏ HƏM DAXİLİ, HƏM DƏ REGİONAL STRATEJİ İNKİŞAF BAXIMINDAN ƏHƏMİYYƏTLİ DİNAMİKLƏR GÖSTƏRİR. ÖLKƏ HÖKUMƏTİNİN STRATEJİ YOL XƏRİTƏLƏRİ, MAKROİQTİSADİ SABİTLİK VƏ İNVESTİSİYA TƏŞVİQLƏRİ, AZƏRBAYCANIN İQTİSADİ POTENSİALINI ARTIRMAQLA YANAŞI, GƏLƏCƏKDƏ DAYANIQLI İNKİŞAFIN ƏSASINI QOYUR.

1. ÜDM Artımı

2020–2025-ci illərdə Azərbaycan iqtisadiyyatı stabil böyümə tendensiyası nümayiş etdirib. Neft və qeyri-neft sektorlarının balanslı inkişafı, regional ticarət və investisiya təşviqləri bu artımın əsas mənbəyidir.

Cədvəl 1. ÜDM artımı (2020–2025, milyard ABŞ dolları)

İl	ÜDM (milyard $)	İllik artım tempi (%)
2020	48,2	1,2%
2021	50,1	3,9%
2022	52,4	4,6%
2023	54,3	3,7%
2024 (proqnoz)	56,0	3,2%
2025 (proqnoz)	58,1	3,8%

Şərh: 2020–2025 dövründə ÜDM artımı əsasən qeyri-neft sektorunun genişlənməsi və ixrac təşviqlərinin rolunun artması ilə müşahidə olunub.

2. İnflyasiya və İşsizlik

Azərbaycan iqtisadiyyatında inflyasiya və işsizlik nisbətləri stabilləşməkdədir. Dövlətin iqtisadi planları inflyasiya təzyiqlərinin minimuma endirilməsini, həmçinin əmək bazarında rəqabətqabiliyyətli mühitin yaradılmasını hədəfləyir.

Cədvəl 2. İnflyasiya və işsizlik (2020–2025)

İl	İllik inflyasiya (%)	İşsizlik səviyyəsi (%)
2020	2,5	5,1
2021	3,2	4,9
2022	4,1	4,7
2023	3,8	4,5
2024 (proqnoz)	3,5	4,3
2025 (proqnoz)	3,2	4,0

Şərh: İşsizlik səviyyəsinin tədricən azalması, xüsusilə qeyri-neft sektorunda yeni iş yerlərinin açılması ilə əlaqədardır.

3. Ticarət Balansı

Azərbaycan-Türkiyə iqtisadi əlaqələri, birgə layihələr və ixrac təşviqləri ticarət balansının güclənməsinə səbəb olmuşdur.

Cədvəl 3. Ticarət balansı (2020–2025, milyard $)

İl	İxrac	İdxal	Ticarət balansı
2020	12,4	9,0	+3,4
2021	13,2	9,8	+3,4
2022	14,1	10,2	+3,9
2023	14,7	10,5	+4,2
2024 (proqnoz)	15,2	11,0	+4,2
2025 (proqnoz)	16,0	11,5	+4,5

Şərh: Qeyri-neft məhsullarının ixracının payının artması və türk şirkətlərinin fəal iştirakı ticarət balansını pozitiv istiqamətdə dəstəkləyir.

4. Dövlətin Strateji Yol Xəritəsi

Azərbaycan hökuməti tərəfindən hazırlanmış strateji yol xəritələri ölkədə iqtisadi sabitliyi qorumaq, yüksək texnologiyalar, kənd təsərrüfatı və enerji sektorlarını stimullaşdırmaq üçün əsaslı mexanizmlər təqdim edir.

Əsas istiqamətlər:

- **İnfrastrukturun modernləşdirilməsi:** Yüksək texnologiyalı sənaye və aqroparklar, yaşıl enerji zonaları
- **İxrac təşviqləri:** AZPROMO vasitəsilə xarici bazarlara çıxış
- **Vergi və gömrük güzəştləri:** 7–10 il müddətinə gəlir, əmlak, torpaq vergisindən azadlıq
- **Qarabağ və Şərqi Zəngəzur investisiya zonaları:** Aqroparklar, sənaye və turizm klasterləri

5. 2024–2025 İqtisadi Proqnozları

Azərbaycanın 2024–2025-ci illər üçün makroiqtisadi proqnozları iqtisadi sabitlik, artım və investisiya mühitinin güclənməsi ilə xarakterizə olunur.

Cədvəl 4. 2024–2025 makroiqtisadi proqnozlar

Göstərici	2024 (proqnoz)	2025 (proqnoz)	Şərh
ÜDM artımı	3,2%	3,8%	Qeyri-neft sektorunun dəstəyi
İnflyasiya	3,5%	3,2%	Qiymət stabilliyi və pul siyasəti
İşsizlik	4,3%	4,0%	Yeni iş yerlərinin açılması
Ticarət balansı	+4,2 mld $	+4,5 mld $	İxrac təşviqləri və birgə layihələr

Şərh: Bu proqnozlar ölkənin dayanıqlı iqtisadi inkişafı, ticarət balansının qorunması və işsizlik səviyyəsinin aşağı salınması perspektivlərini göstərir.

2020-2025-ci illər Azərbaycan iqtisadiyyatında stabil artım, investisiya təşviqləri və makro sabitlik dövrü kimi tarixə düşüb.

- ÜDM artımı 48,2 milyard dollardan 58,1 milyard dollara yüksəlib
- İşsizlik səviyyəsi 5,1%-dən 4%-ə enib
- Ticarət balansı müsbət istiqamətdə davam edir

Strateji yol xəritələri, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi zonaları, yaşıl enerji və aqroparklar Azərbaycanın gələcək iqtisadi inkişafının əsas dayaq nöqtələridir.

azərlotereya

ARZULARIN BİR BİLET QƏDƏR YAXIN!

4+4

Beşdə5 5/36

SUPER KENO

POZ QAZAN

oğulları
Məmməd

Rahatlığınız Bizimlə!

Ünvan: Bakı şəhəri,
Binəqədi rayonu, Biləcəri qəs.,
Biləcəri şossesi M.S. Ordubadi küç. 50

oğulları
Məmməd

PASHA Holding

Ziraat Bank Azərbaycan

Demirören Holding

AZTRANSRAIL
OUR EXPERIENCE, YOUR ADVANTAGE...

AZERSUN

MAKRO Holding

AVIS®

IKRA Logistika LLC

Coca-Cola İçecek

BETA TEA®

AYTIM | BEHIND THE PERFECTION

TİKA

nada llc.
MEP & Facade System Engineering & Contracting